

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ALTMAN Z SKOR MODELİ İLE TÜRKİYE'DE FAALİYET
GÖSTEREN TİCARİ BANKALARIN
İFLAS RİSKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Furkan TOKSOY

Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı

Muhasebe ve Denetimi Programı

OCAK, 2021

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ALTMAN Z SKOR MODELİ İLE TÜRKİYE'DE FAALİYET
GÖSTEREN TİCARİ BANKALARIN
İFLAS RİSKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Furkan TOKSOY
(Y1712.070007)**

**Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı
Muhasebe ve Denetimi Programı**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Üyesi Günay Deniz DURSUN

OCAK, 2021

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN TİCARİ BANKALARIN İFLAS RİSKİ: Z”-SKOR MODELİ” adlı çalışmamın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’ da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (06/01/2021)

FURKAN TOKSOY

ÖNSÖZ

Ülkedeki finansal yapının güçlü olması ya da zayıf olması bankaların durumuna bağlı olmaktadır. Bankacılık sektörü, istenilen hızlı ekonomik büyüme ve gelişmenin gerçekleştirilmesinde önemli bir sektördür. Finansal sistem içerisinde yer alan bankalar ekonomide temel bir rol üstlenmiş olup bu doğrultuda çeşitli fonksiyonları ve faaliyetleri bulunmaktadır. Bu faaliyetler içerisinde para yaratma, alış-verişinde güveni sağlama, yatırım ve kredilendirme faaliyetlerini yerine getirme, fonları toplayarak büyük fonların oluşmasına hizmet etmek, ulusal ve uluslararası ticareti geliştirmek, ödemeler ve fon transferleri mekanizması ile ekonomik hayatı canlı tutmak açısından en önemlileridir. Çalışmamızda, Türkiye’de faaliyet göstermekte olan ticari bankalarının Z”- Skor modeli ile analizleri yapıp, iflas riskleri belirlenmiştir ve bilgi kullanıcılarına ihtiyaç duyduğu bilgi ve öneriler sunulmuştur.

Çalışmaya başladığımız günden bu yana bilgi ve tecrübeleri ile beni yönlendiren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli hocam Günay Deniz DURSUN ‘a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca her zaman yanımda olan ve desteğini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ocak, 2021

FURKAN TOKSOY

ALTMAN Z SKOR MODELİ İLE TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN TİCARİ BANKALARIN İFLAS RİSKİ

ÖZET

Bankalar küresel finansal sistemde, ülkeler arası ticareti geliştirme ve para transferlerinin gerçekleştirilmesi, para politikalarının izlenmesi, kaynaklara akıcılık sağlama gibi çeşitli işlemleri üstlendiğinden dolayı önemli bir konuma sahiptir. Küresel olarak etkili olduğu kadar bankalar ulusal ekonomi ve toplumsal yaşantı açısından da büyük önem taşımaktadır. Bankacılık sektörü yapısı ve işleyişi nedeniyle birçok risk ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Ülkeler arası oluşabilecek herhangi olumsuz bir durumda ya da bankaların faaliyetlerinden kaynaklı olarak piyasa riski, döviz riski, faiz riski ve likidite riski gibi çeşitli riskler ile karşı karşıya kalabilmektedir. Tüm bu riskler kontrol edilemediği takdirde finansal başarısızlık yani iflas durumu ile karşılaşılması kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Bankaların iflas etmeleri sonucunda ekonomide ödemeler dengesinde bozulmalara, ekonomik sistem katılımcılarının zarar etmelerine ve ticaret hacminin daralmasına neden olabilmektedir. Bankalar tüm bu riskler ile karşı karşıya kalırken finansal yatırımcılar karar vermede çeşitli verilere ihtiyaç duymaktadır. Bankacılık sektöründe performansın düşük veya yüksek olması tüm finansal piyasa paydaşları açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, ülkemizde ve dünyada yaşanan finansal dalgalanmalar sonucu ekonominin bel kemiği olan ticari bankaların iflas riskini belirlemek ve finansal piyasa paydaşlarının alacakları kararlarda ihtiyaç duydukları finansal bilgilerin ilgili kişilere sunulmak istenmiştir. Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankalardan 2014 yılı aktif büyüklüklerine göre ilk on (10) sırada yer alan ticari bankanın iflas risklerinin ölçülmesi amacıyla çok değişkenli diskriminant analizi olan Altman Z”-Skor modeli kullanılmıştır. Kamu Aydınlatma Platformu kullanılarak bankaların 2014-2019 yıllarına ait finansal tabloları incelenmiş ve Altman Z”-Skor modeli ile iflas riskleri belirlenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, ülkemizde bankaların uygulamış olduğu uzun vadeli kredi kullandırma ve kısa vadeli mevduat toplama siteminden dolayı bankaların sermaye yeterlilik rasyolarının belirlenen orandan fazla olmasına rağmen Altman Z”-Skor modeline göre çalışmaya alınan bankaların tümünün iflas riskinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır ve konuya ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Banka, Bankacılık, Finansal Risk, Finansal Başarısızlık, Altman Z- Skor

RISK OF BANKRUPTCY WITH ALTMAN Z SCORE MODEL OF COMMERCIAL BANKS OPERATING IN TURKEY

ABSTRACT

Banks have significantly importance place in the global financial system as they undertake various transactions such as improving inter-country trade and making money transfers, monitoring monetary policies, providing fluency to resources. As well as being globally effective, banks have in terms of national economy and social life. Deal with many risks due to the structure and operation of the banking sector. In any adverse situation that may occur between countries or due to the activities of banks, it may face various risks such as market risk, foreign exchange risk, interest risk and liquidity risk. If all these risks cannot be controlled, it is inevitable that financial failure, i.e. bankruptcy, will be encountered. As a result of the bankruptcy of the banks, it can cause deterioration in the balance of payments in the economy, losses of economic system participants and narrowing the volume of trade. While banks face up all these risks, financial investors need to variety of data in decision-making. Low or high performance in the banking sector has of great importance to all financial market stakeholders.

In this study, to determine the risk of bankruptcy of banks, which are the backbone of the economy as a result of financial fluctuations in Turkey and around the world. Also, financial data for stakeholders of financial market was offered as they need it to make their decisions. Altman Z"-Score model, which is a multivariant discriminant analysis, was used to measure the bankruptcy risks of the commercial bank, which ranked in the top ten (10) of commercial banks operating in Turkey according to their active size in 2014. Via Public Disclosure Platform, the banks' financial statements for 2014-2019 were examined and bankruptcy risks were determined by the Altman Z"-Score model. According to the results of the study, the capital adequacy ratios of the banks are more than the long-term loan and short-term deposit collection system implemented by banks in our country. However, according to the Altman Z skor model, it was concluded that these banks have a high risk of bankruptcy. And recommendation have been made on the subject.

Keywords: Bank, Banking, Financial Risk, Financial Failure, Altman Z- Score

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	x
I.GİRİŞ.....	1
II.BANKACILIK SEKTÖRÜ	3
A. Banka Kavramı.....	3
B. Bankaların Önemi.....	4
C. Dünya’da Bankacılık	5
D. Türkiye’de Bankacılık	6
1.Osmanlı Dönemi Bankacılık	6
2. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrası Bankacılık	7
3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Banka Türleri.....	7
a. Merkez bankası	8
b. Yatırım bankacılığı	9
c. Kalkınma bankacılığı	10
d. Katılım bankacılığı	10
e. Kıyı bankacılığı	11
f. Ticaret bankacılığı.....	11
III. RİSK KAVRAMI VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ RİSKLER	13
A. Risk Kavramı	14

B. Bankacılık Sektöründe Riskler	14
1. Piyasa Riski	15
2. Faiz Riski	15
3. Döviz Kuru Riski.....	16
4. Likidite Riski.....	17
5. Ülke Riski.....	18
6. Teknoloji ve Operasyonel Riskler	18
7. İflas Riski	19
C. Bankalarda Risk Yönetimi	20
1. Basel Komitesi	21
a. Basel 1 Uzlaşısı.....	22
b. Basel II Uzlaşısı.....	23
c. Basel III Uzlaşısı.....	24
IV. İFLAS RİSKİNİN ÖLÇÜMÜ Z SKOR.....	26
A. Z-Skor Modeli.....	27
B. Z-Skor Rasyoları.....	27
V. TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN TİCARİ BANKALARIN İFLAS RİSKİNİN HESAPLANMASI	31
A. Araştırmanın Amacı ve Önemi	31
B. Araştırmanın Yöntemi.....	31
C. Araştırmanın Verileri	32
D. Araştırmanın Bulguları	45
E. Araştırmanın Sonucu.....	51
F. Erken Uyarı Sistemleri.....	55
1. CAMELS Derecelendirme Sistemi ve Bileşenleri.....	56
a. Sermaye Yeterliliği	56
b. Aktif Kalitesi	57
c. Yönetim Kalitesi	59
d. Kârlılık	61
e. Likidite	62

f.Piyasa Riskine Duyarlılık	64
VI.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
VII.KAYNAKÇA	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : Sermaye Yeterliliği CAMELS	57
Şekil 2 : Aktif Kalitesi CAMELS	59
Şekil 3: Yönetim Kalitesi CAMELS.....	60
Şekil 4: Kârlılık CAMELS	62
Şekil 5: Likitide CAMELS	63
Şekil 6: Piyasa Riskine Duyarlılık CAMELS	65

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1 : Basel Sermaye Yeterliliği Süreci	22
Çizelge 2: Z''-Skor Sonuçlarının Yorumlanması	32
Çizelge 3: 2014 Yılı Finansal Tablo Verileri	33
Çizelge 4: 2014 Yılı Z''- Skor Hesaplamaları	34
Çizelge 5: 2015 Yılı Finansal Tablo Verileri	35
Çizelge 6: 2015 Yılı Z''- Skor Hesaplamaları	36
Çizelge 7: 2016 Yılı Finansal Tablo Verileri	37
Çizelge 8: 2016 Yılı Z''- Skor Hesaplamaları	38
Çizelge 9: 2017 Yılı Finansal Tablo Verileri	39
Çizelge 10: 2017 Yılı Z''- Skor Hesaplamaları.....	40
Çizelge 11: 2018 Yılı Finansal Tablo Verileri	41
Çizelge 12: 2018 Yılı Z''- Skor Hesaplamaları.....	42
Çizelge 13: 2019 Yılı Finansal Tablo Verileri	43
Çizelge 14: 2019 Yılı Z''- Skor Hesaplamaları.....	44
Çizelge 15: 2014 Yılı Altman Z'' -Skor Değerleri.....	45
Çizelge 16: 2015 Yılı Altman Z'' -Skor Değerleri.....	46
Çizelge 17: 2016 Yılı Altman Z'' -Skor Değerleri.....	47
Çizelge 18: 2017 Yılı Altman Z'' -Skor Değerleri.....	48
Çizelge 19: 2018 Yılı Altman Z'' -Skor Değerleri.....	49
Çizelge 20: 2019 Yılı Altman Z'' -Skor Değerleri.....	50
Çizelge 21: 2014 Yılı Z''-Skor Sonuçlarının Yorumlanması	51
Çizelge 22: 2015 Yılı Z''-Skor Sonuçlarının Yorumlanması	51
Çizelge 23: 2016 Yılı Z''-Skor Sonuçlarının Yorumlanması	52
Çizelge 24: 2017 Yılı Z''-Skor Sonuçlarının Yorumlanması	52
Çizelge 25: 2018 Yılı Z''-Skor Sonuçlarının Yorumlanması	53
Çizelge 26: 2019 Yılı Z''-Skor Sonuçlarının Yorumlanması	53
Çizelge 27: Sermaye Yeterliliği Rasyoları	56
Çizelge 28: Aktif Kalitesi Rasyoları	58
Çizelge 29: Yönetim Kalitesi Rasyoları.....	60

Çizelge 30: Kârlılık Rasyoları	61
Çizelge 31: Likidite Rasyoları.....	63
Çizelge 32: Piyasa Riskine Duyarlılık Rasyoları.....	64

I.GİRİŞ

Bankalar küresel finansal sistemde, ülkeler arası ticareti geliştirme ve para transferlerinin gerçekleştirilmesi, para politikalarının izlenmesi, kaynaklara akıcılık sağlama gibi çeşitli işlemleri üstlendiğinden dolayı önemli bir konuma sahiptir. Küresel olarak etkili olduğu kadar bankalar ulusal ekonomi ve toplumsal yaşantı açısından da büyük önem taşımaktadır. Para ve sermaye piyasasının en önemli aracı kurumları arasında yer almakta olan bankalar ülkelerdeki finansal yapının ve sistemin güçlü olmasına katkı sağlamaktadır.

Bankacılık sektörü yapısı ve işleyişi nedeniyle birçok risk ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Ülkeler arası oluşabilecek herhangi olumsuz bir durumda ya da bankaların faaliyetlerinden kaynaklı olarak piyasa riski, döviz riski, faiz riski ve likidite riski gibi çeşitli riskler ile karşı karşıya kalabilmektedir. Tüm bu riskler kontrol edilemediği takdirde finansal başarısızlık yani iflas durumu ile karşılaşılması kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Bankaların finansal açıdan başarısız olmaları sonucunda ekonomide ödemeler dengesinde bozulmalara, finansal sistem katılımcılarının zarara uğramalarına ve ticaret hacminin azalması sebep olabilmektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında bankalar üzerinden finansal işlem yapmakta olan tüm kuruluşlar ve kişilerin bankaların anlık mali durumları ve gelecekteki durumları hakkında bilgi edinme isteği bulunmaktadır.

Ülkemizde faaliyet göstermekte olan ve aktif büyüklüklerine göre belirlenmiş olan ticari bankaların iflas risklerinin ölçülerek bilgi kullanıcılarına sunulmak amacı ile hazırlanan “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Ticari Bankaların İflas Riski: Z”-Skor Modeli” isimli bu tez beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümü “Giriş”, ikinci bölümü “Bankacılık Sektörü”, üçüncü bölümü “Risk Kavramı ve Bankacılık Sektöründe Riskler”, dördüncü bölümü “İflas Riskinin Ölçümü Z-Skor”, beşinci bölümü “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Ticari Bankaların İflas Riskinin Hesaplanması” başlıklarından oluşmaktadır.

Tezimizin uygulama bölümünde finansal başarısızlık olasılığının tahmin edilmesine yönelik oluşturulan modeller arasında en çok bilinen modelden birisi olan, muhasebe verilerine dayanan ve başarı yüzdesi oldukça yüksek olan Altman Z'' -Skor modeli ile Türkiye’de faaliyet göstermekte olan ticari bankaların 2014-2019 yılları arasında Kamu Aydınlatma Platformu tarafından yayınlanmış finansal tablolardan yola çıkılarak, 2014 yılı aktif büyüklüklerine göre belirlenmiş olan ilk on ticari bankanın finansal risk olasılıkları hesaplanmıştır.

Tezin hedefi, yatırımcıların karar vermelerinde ve diğer karar vericilerin alacağı kararlarda yardımcı bir etken olacağı düşünülen söz konusu modelin bankalar üzerinde uygulanabilirliğinin test edilmesi ve Türkiye’de faaliyet göstermekte olan ticari bankalarının iflas riskine yakınlığının veya uzaklığının belirlenmesidir.

II.BANKACILIK SEKTÖRÜ

Finansal sektör, elde olan kaynakların yönetilmesinde ve yeni kaynakların elde edilmesinde piyasada önemli bir konuma sahiptir. Güçlü ve dengeli çalışan bir ekonominin en önemli ön koşullarından birisi gelişmiş ve oturmuş bir finansal sistemin varlığıdır. Tüm bunlarında sonucunda, güçlü ve dayanıklı bir ekonomiye sahip olmak için sürekli büyüyen ve etkin çalışan bir finansal sisteme sahip olmak gerekmektedir (Afşar, 2011:155).

Genel olarak finansal sistem ve bankacılık sektörü, beklenen hızlı ekonomik büyüme ve gelişmeyi sağlamak için önemli bir sektördür. Bankalar yalnızca mali işlemlerin kontrol edilmesi amacıyla var olan bir kuruluş değildir. Parasal işlemlerin yanı sıra ekonominin yeniden yapılandırılmasında ve ekonomideki büyümenin dengeli gerçekleşmesini uzun dönemli sürdürülebilir olmasının sağlanmasında etkili olan bir sektördür (Coşkun,2001:39). Bu sebeplerden dolayı bankaların performansları hem politikacılar ve düzenleyici otoriteler hem de yatırımcılar, hisse sahipleri ve mevduat sahipleri için oldukça önemlidir. Ülkenin bankacılık sektörü ne kadar güçlü ise finansal istikrarın sürdürülebilmesi ve olumsuz gelişmeler ile karşılaşılması durumunda ülke ekonomisi de şoklara karşı o derece dayanıklı olacaktır (Bektaş,2013:279).

Bu bölümde, ülke ekonomilerinde büyük ve önemli bir konuma sahip olan bankanın tanımına, bankaların önemine, bankacılığın dünyadaki ve ülkemizdeki gelişimine yer verilmiştir.

A. Banka Kavramı

Bankalar ile ilgili genel anlamda bir tanım yapmak oldukça zordur. Genel bir tanımın yapılamamasının nedeni olarak faaliyetleri gereğince yaptıkları işlerin çeşitlerinin fazla olması ve bundan dolayı da yapılan tüm bu işlerin tek bir tanımda toplamanın imkânsız hale gelmesi gösterilebilir (Savaş, 2009:75). Uzun yıllardan bu zamana kadar birçok değişikliğe uğrayarak ve gelişim sağlayarak günümüzdeki şeklini alan bankaların farklı tanımlarını yapmak mümkündür (Bozdemir, 2007:3).

Bu tanımlardan biri;

Banka; para, kredi ve sermaye sağlama gibi konuları içine alarak her türlü işlemi yapan ve düzenleyen kamu ya da özel kişilerle işletmelerin bu alanlarda ki tüm ihtiyaçlarını gidermeyi hedef ve amaç edinmiş ekonomik kuruluşlardır (Gülen, 2015:4).

Başka bir tanımla ise;

Bankalar, halktan mevduat olarak adlandırılan yatırımları kabul eden, fon toplayan, topladığı bu kaynaklarla da paraya ihtiyaç duyan gerçek ve tüzelkişilere, devlete kısa ve uzun vadeli kredi olarak destek sağlayan finansal işletmelerdir (Yetiz, 2016:107). Söz konusu olan bu faaliyetler aynı zamanda bankaların en önemli gelir kaynağıdır (Tekin, 2009:11).

Kredi kullandırma işlemlerinden yola çıkarak banka adıyla tanımlanan söz konusu finansal işletmeler için “kredi kuruluşu” olarak da bahsedilmektedir. Avrupa Birliğinin bankacılık ile ilgili yönergelerinde de banka adı yerine kredi kuruluşu adını kullanıldığını görmekteyiz (Delikanlı vd., 2012:25). Bankalar tüm bu faaliyetlerinin dışında sanayi kuruluşlarına destek olurlar, borsa faaliyetlerine fiilen katılırlar ve ülkenin kalkınmasını ve gelişmesini desteklemektedirler (Or, 2011:41). Son olarak bankayı basit aynı zamanda kısa bir cümle ile tanımlamak gerekirse; "para üzerine ticaret yapan işletmeler" şeklinde söylenebilir (İbiş vd., 2018:59).

B. Bankaların Önemi

Ülkedeki finansal yapının güçlü olması ya da zayıf olması bankaların durumuna bağlı olmaktadır. Bankacılık sektörü, beklenen hızlı ekonomik büyüme ve gelişmeyi sağlamak için önemli bir sektördür (Yetiz, 2016:107). Finansal sistem içerisinde yer alan bankalar ekonomide temel bir rol üstlenmiş olup bu doğrultuda çeşitli fonksiyonları ve faaliyetleri bulunmaktadır (Serdar, 2018:4). Bu faaliyetler içerisinde para yaratma, alış-verişinde güveni sağlama, yatırım ve kredilendirme faaliyetlerini yerine getirme, fonları toplayarak büyük fonların oluşmasına hizmet etmek, ulusal ve uluslararası ticareti geliştirmek, ödemeler ve fon transferleri mekanizması ile ekonomik hayatı canlı tutmak açısından en önemlileridir (Çekici, 2019:9-10). Bankalar yerli ekonomi ve toplumsal yaşantı açısından büyük önem arz etmektedirler. Para ve sermaye piyasasının en önemli kurumları arasında yer

almaktadırlar (Alemdar, 2010:3). Aynı zamanda bankacılık sektörü mikro ve makro ekonomiyi de etkilemektedir (Kakaç, 2019:3).

Bankaların bulunmadığı bir ortamda hem yurt içi hem de yurt dışı ticari faaliyetlerde finansal işlemlerin düzenli bir şekilde yürütülmesi oldukça zordur. Bundan dolayı, bankalar finansal sistem ve finansal faaliyetler içerisinde en önemli parçalardan birisidir (Demir, 2009:13). Bankaların üstlenmiş olduğu tüm bu faaliyetler ekonomide para akışının sağlanması açısından kritik rollerdir. Bankalar, ekonomik istikrarın sağlanması için makro ekonomik politikaların uygulanmasında son derece önemlidir. Kredi miktarını kontrol ederek ekonomideki enflasyon ve deflasyon olaylarını kontrol etmektedirler. Merkez bankalarının politikalarında başarılı olmaları da aslında bankalara bağlıdır (Özer, 2013:5-6).

C. Dünya’da Bankacılık

Bankacılık, 33 yüzyıl öncesine dayandığı ve izlerine rastlanıldığı söylenmekte olan ticari bir faaliyettir. Bankacılık faaliyetlerinin ilk izlerine, Milattan Önce 2000 yılında Babil tapınaklarında ve saraylarında rastlanıldığı söylenmektedir (Tekin, 2009:9). Yapılan kazılar ve çalışmalar sonucunda elde edilen bilgilere göre; ilk bankalar olarak bilinen maketlerin yatırım ve ödünç kabulünde buldukları ve değişim işlemlerinin çok düzenli bir şekilde planlandığı, bir hesaptan başka bir hesaba para aktarımı, ödeme ve teslim emri ve mal belgeleri talimatının yapıldığı sonucuna ulaşılmaktadır (Parasız, 2009:105). Banka hukuku tarihçileri, ilk bankacıların rahipler olduğunu ve ilk bankalarında tapınaklar olduğunu söylemektedirler. Bankacılık sektörü, 17. ve 18. yüzyıllarda öncelikle Avrupa ülkelerinde gelişmeye başlamış ve daha sonra da dünyanın hemen hemen her yerine yayılmıştır. 18. yüzyıl ile 20. yüzyılları içerisinde Avrupa’da merkez bankacılık sistemi başlatılmış ve bankalara yönelik hukuki olarak düzenlemeler getirilmiştir (Yıldız, 2018:9).

Günümüzdeki bankacılık sisteminin ise 1157’de Venedik Bankası’nın kuruluşu ile birlikte başladığı kabul edilmektedir. 1408’de Genova Bankası’nın kuruluşundan sonra Avrupa hukukunda faizlerin yolu açılmıştır ve bankacılık hizmetlerinin önünde bulunan engeller de ortadan kalkmıştır. 20. yüzyılda sanayi devriminin etkisi ile birlikte yoğunlaşan parasal ilişkiler sonucunda bankacılık hizmetleri hızlı gelişme göstermiş ve küreselleşmenin de etkisiyle uluslararası boyut kazanarak tüm dünya geneline yayılmıştır (Torun, 2017:20).

D. Türkiye’de Bankacılık

Türkiye’de bankacılığın kronolojik olarak gelişimi ve ilerleyişi;

1847-1923 Osmanlı dönemi, 1923-1932 ulusal bankalar dönemi, 1933-1944 özel amaçlı devlet bankalarının kurulduğu dönem, 1945-1959 özel bankaların geliştiği dönem, 1960-1980 planlı dönem, 1980-2001 serbestleşme ve dışa açılma dönemi, 2002 ve sonrası yeniden yapılanma dönemi olmak üzere yedi döneme ayrılarak sıralanabilmektedir (Akgüç, 1989:17).

Fakat tezimizde, yukarıda sıralamış olduğumuz dönemleri kapsayacak şekilde iki ana başlık altında gruplandırma yapılarak inceleme yapılacaktır.

1.Osmanlı Dönemi Bankacılık

Cumhuriyet öncesi dönem olarak da görebileceğimiz 1847-1923 yılları arasında kapsayan dönemde bankacılığın gelişmesi incelendiği zaman, 1840 yılında ilk kâğıt paranın “Kaime” adı ile bütçe açıklarının kapatılması amacıyla ortaya çıktığı görülmektedir. Osmanlı Hazinesinin 1847-1923 yılları içinde dış borçlarının yönetilmesinin zorlaşması sebebiyle “Kaime” yabancı paralara karşı sürekli değer kaybetmeye başlamıştır. Bu nedenden dolayı yurtdışı piyasalarından kaynak bulmakta zorlanan yönetim farklı çözüm yolları aramak ve üretmek zorunda kalmıştır. 1845 senesinde, ithalatın finansmanına ilişkin sabit döviz kuru kullanımına karşı alınan tedbirler istikametinde Galata bankerlerinden olan iki itibarlı bankerle anlaşma yoluna başvurulmuştur. İki yıl yapılan bu anlaşma 1847 yılında tekrardan yenilenmemiştir. Anlaşmanın tekrar yenilenmemesinden sonra Galata bankerleri hükümet için çalıştıkları görevlerinden istifa ederek, ilk banka olan Bank-ı Dersaadet yani İstanbul Bankası’nı kurmuşlardır (Çekici, 2019:2).

İstanbul Bankası’ndan sonra faiz geliri sağlamak amacıyla devlete borç vermek isteyen yabancı sermayeli başka bankalar da kurulmuştur. 1863 yılında bu bankalardan biri olan Osmanlı Bankası kurulmuştur. Osmanlı Bankası ilerleyen yıllarda kurulan diğer bankalardan bazılarını bünyesine katmıştır. 2000’li yıllara kadar Türkiye’de faaliyette bulunmuş ve faaliyet gösterdiği o yıllarda para basma yetkisine de sahipti. Dönemin merkez bankası gibi faaliyet göstermiştir (Gülen, 2015:7).

Emniyet Sandığı ve Ziraat Bankası adında iki banka yabancı bankaların yanı sıra yerel bankalar olarak kurulmuştur. 1868 yılında kurulan Emniyet Sandığı 1984

yılında Ziraat Bankası ile birleştirilmiştir. Mithat Paşa tarafından 1868 de kurulan Memleket Sandıkları, 15 yıl sonra amacından uzaklaşmaya başlamıştır. Memleket Sandıkları yerine Menafi sandıkları kurulmuş fakat beklenen başarı elde edilememiştir. Beklenen başarıyı elde edemeyen bu sandıkların yerine 1888 yılında Ziraat Bankası kurulmuştur. Daha sonra 1916 yılında bir kanun ile Ziraat Bankası devlet bankası haline gelmiştir (Bilgin, 2019:6).

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde bitirilemeyen ekonomik sıkıntılar ve yine o dönemde gerçekleştirilemeyen Sanayi inkılabı sonucunda bankalar istenilen düzeyde bir gelişme sağlayamamıştır. Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra yavaş yavaş bankacılık sektöründeki eksiklikler tespit edilmeye ve giderilmeye başlanmıştır (Gülen, 2015:7-8).

2. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrası Bankacılık

Bankacılık Türkiye'de aslında Cumhuriyetten sonra başlamış ve hızla gelişim göstermiştir. 1923-1932 yılları arasında birçok küçük çaplı banka kurulmuştur fakat 1929 krizi sebebiyle kurulan bu bankalar faaliyetlerine son vermek zorunda kalmıştır (Tezel, 1986:351). Türkiye İş Bankası (1924), Sanayi ve Maadin Bankası (1925), Emlak ve Eytam Bankası (1927) olmak üzere bu üç banka bu dönemde kurulmuş olup uzun süre faaliyetlerini sürdüren bankalardır. 1929 krizinin sonrasında devletçilik ilkesi benimsenmiş ve 1930-1938 yılları arasında bu sayede büyük devlet bankaları kurulmuştur. Bu bankalar: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (1930'da), Sümerbank ve İller Bankası (1933'te), Etibank (1935'te), Denizbank (1937'de) ve 1938'de kurulmuş olan Halk Bankası'dır. Devlet destekli kurulan bankaları sayısı gün geçtikçe artmasıyla birlikte bankacılık özel sektörün ilgisini çekmiştir ve 1944'de Yapı ve Kredi Bankası, 1946'da Garanti Bankası, 1948'de Akbank, 1953'de Demirbank ve 1955'de kurulan Pamukbank özel sektörün bankacılık sektöründeki başlangıcı olan bankalardır. 1980 sonrasındaki Türk bankacılığı günümüzde hâlâ uygulanmakta olan politikaların yürütüldüğü bir süreçtir. Türkiye'nin bankacılık sektörü dış dünyaya açılmaya başlamış, yabancı bankalar ülkemizde şubeler açmaya başlamış, bu nedenle bankacılık sektörünün rekabeti ve kalitesi artmaya devam etmiştir (Bağcı, 2013:4-5).

3. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Banka Türleri

Banka türleri yaptıkları faaliyetlerin farklılığına göre farklılık göstermektedir. İşletmelerin veya bireylerin bankalardan bekledikleri ve faydalanmak istedikleri farklı

ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu amaçla, kalkınma, yatırım, katılım, kıyı ve ticari bankalar gibi farklı türlerde bankalar müşterilerine uygun hizmetler verebilmek için geliştirilmiştir. Bunların her biri finansal piyasa paydaşlarının gereksinimlerine ilişkin hizmet veren ve değişik özellikleri bulunan bankalardır.

Tezimizde bankacılık kapsamında Türkiye’de faaliyet göstermekte olan altı banka türü hakkında bilgi verilecektir.

a. Merkez bankası

Bankaların bankası olan merkez bankaları ekonomi içerisinde hükümetleri finanse etme, finansal sistemin gelişmesine ve büyümesine katkı sağlamak, para politikasını uygulama, yerli parayı basmak ve piyasaya sürmek gibi görevleri bulunmaktadır. Para ve kredi politikalarını kontrol ederek piyasadaki faiz oranlarını belirler. Bir başka görevi de herhangi bir yatırım ya da tüketim kararı alırken enflasyon oranını dikkate alınmayacak bir seviyeye getirmek ve yerli paranın değerini korumaktır. Bankaların kaynaklarını kendi bünyesinde bulundurarak ödemeler sistemini düzenler ve yönetirler. Elinde bulundurduğu bu yetkiler sayesinde bankaları denetleyerek ve düzenleyerek finansal sistemin sağlıklı ve uzun ömürlü olmasını sağlarlar (Altuntaş,2013:73).

Merkez bankasının esas vazifeleri Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu’nun 4. Maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

“a) Açık piyasa işlemleri yapmak,

b) Hükümetle birlikte Türk lirasının iç ve dış değerini korumak için gerekli tedbirleri almak ve yabancı paralar ile altın karşısındaki muadeletini tespit etmeye yönelik kur rejimini belirlemek, Türk lirasının yabancı paralar karşısındaki değerinin belirlenmesi için döviz ve efektiflerin vadesiz ve vadeli alım ve satımı ile dövizlerin Türk lirası ile değişimi ve diğer türev işlemlerini yapmak,

c) Bankaların ve Bankaca uygun görülecek diğer mali kurumların yükümlülüklerini esas alarak zorunlu karşılıklar ve umumi disponibilite ile ilgili usul ve esasları belirlemek,

d) Reeskont ve avans işlemleri yapmak,

e) Ülke altın ve döviz rezervlerini yönetmek,

f) Türk lirasının hacim ve tedavülünü düzenlemek, ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemleri kurmak, kurulmuş ve kurulacak sistemlerin kesintisiz işlemlerini ve gözetimini sağlamak ve gereken düzenlemeleri yapmak, ödemeler için elektronik ortam da dahil olmak üzere kullanılacak yöntemleri ve araçları belirlemek,

g) Finansal sistemde istikrarı sağlayıcı ve para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almak, h) Mali piyasaları izlemek,

ı) Bankalardaki mevduatın vade ve türleri ile özel finans kurumlarındaki katılma hesaplarının vadelerini belirlemek.” (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu, URL 1)

b. Yatırım bankacılığı

Yatırım bankası; uluslararası finansman tanımında özellikle proje başlangıç aşamasında veya proje genişletme döneminde kurumsal krediler vererek işletmelere destek sağlayan konusunda uzmanlaşmış banka türü olarak tanımlanmaktadır. Yatırım bankaları mevduat kabul etmezler fakat menkul kıymet ihraç etmekte olan işletmelere hizmet veren bankacılık türüdür. (İngeç, 2009:101). Genellikle yatırım bankacılığı ile kalkınma bankacılığının adı beraber anılmaktadır fakat yaptıkları işler birbirinden farklıdır (İbiş, 2012:33). Yatırım bankacılığı, ekonomik yapıdaki gelişmenin ışığında işlevsel niteliği değişen kalkınma bankacılığının bir kolu olmakla beraber kaynak, risk ve genel olarak sunulmakta olan hizmet açısından önemli farklılıklar göstermektedir (Aksu, 2016:12). Dar anlamda yatırım bankası, devlet kurumları ve özel sermaye teşebbüsleri tarafından menkul kıymet ihraçlarını başlatan, bunlara teminat veren ve dolaşımını gerçekleştiren bir kurum olarak tanımlanabilir (Atıntaş, 2017:8). Geniş anlamda ise, yatırım bankacılığı mevcut servetlerin transferini, hisse senedi ve tahvillerin ihracını, menkul kıymet yönetimi dahil sermaye oluşumunu gerçekleştiren, genellikle mevduat kabul etmeyen, ticari bankacılık yapmayan ve kalkınma bankacılığı fonksiyonunun dışında kalan alanlarda faaliyet gösteren kuruluşlardır (Satoğlu,2010:13). Başka bir tanımla, söz konusu bu bankalar, tahvil ve hisse senedi ihraç ederek uzun vadeli kaynak isteyen özel sermaye şirketleri ile kamu kurumları ile birikimlerini menkul kıymetlere yatırmak isteyen şirket ve kişiler arasında aracılık yapan bankalardır. Yatırım bankalarının etkin bir şekilde faaliyet gösterebilmesi için sermaye piyasası kurulmalı ve geliştirilmelidir (Bacak, 2007:45).

c. Kalkınma bankacılığı

Hükümetin oluşturduğu kalkınma planı çerçevesinde kalkınmada öncelik verdiği bölge ve departmanlara mali destek sağlamak ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan bir banka türüdür. (Alemdar, 2010:9). II. Dünya Savaşı sonrasında bankacılık faaliyetleri planlı ekonomiye sahip olan ülkelerin yapılarına göre tekrardan şekillenmeye başlarken az gelişmiş ekonomilerin finansal açıdan kalkınma uğraşlarını desteklemek amacıyla “kalkınma bankacılığı” adı verilen ve genel olarak devlet tarafından konulan özel yasalarla yeni bankalar kurulmaya başlanmıştır (Yetiz, 2009:12). Kalkınma bankacılığı, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde etkin olarak faaliyet gösterirler (Yardımcı, 2006:37). Kalkınma bankaları finansal destek sağlayacakları yatırımın sektör için ne kadar gerekli olduğunu ve sağlayacağı katkı değerini hesaba katarak orta ve uzun vadeli kredi desteği veren, ülkenin kalkınma hamlesinde ihtiyaç duyduğu kaynakları yatırımcı firmalara sağlamak amacını taşıyan uzmanlık bankalarıdır (Akyürek, 2006:26). Kalkınma bankaları uluslararası kuruluşlardan borç para alarak, devletten yardım alarak, tahvil ihraç ederek ve borçlanarak kaynak yaratmaktadırlar ve mevduat toplama hakları bulunmamaktadır. (Arıçelik, 2010:56).

d. Katılım bankacılığı

Müslüman olan ülkelerde, dini inançları sebebiyle faiz esasına göre çalışan bankalara fon sağlamak istemeyen kişi veya kuruluşların İslami esaslara göre çalışan bankalar ile çalışmak istemeleri sonucu ortaya çıkmıştır (Okumuş, 2013:3). Dünyada uygulanmaya başladığı zamanlardan şu an ki zaman dilimine kadar yaklaşık 60 yıllık bir geçmişe sahip olan “İslami Bankacılık” kavramı Türkiye’de farklı kavramlarla adlandırılmıştır. İlk başlarda “Özel Finans Kurumları” adıyla karşımıza çıkan sonralarda ise ilgili alanda yeni ihtiyaçların, yeni cevap verilecek soruların doğmasından dolayı zamanla “Faizsiz Finans Kurumları”, “Faizsiz Bankacılık” adlarını almıştır. “Katılım Bankacılığı” kavramı dünya literatüründe genellikle “İslami Bankacılık” olarak yer almaktadır (Özen, 2019:3).

Türkiye’de uygulanmaya başlandığı ilk zamanlarda “Özel Finans Kuruluşları” olarak adlandırılmakta olan kurum, adında bulunan “Özel” kelimesinden dolayı banka dışı bir kurum olarak algılanmıştır. Bundan dolayı ismine düzenleme getirilerek “Katılım Bankacılığı” adını almıştır (Karabacak, 2015:34). Katılım bankacılığı elinde

fon fazlası bulunan kişi ve kuruluşlardan elde edilen fonların Kur'an-ı Kerim'de belirtilen faiz yasağı çerçevesinde ticaret ve sanayi faaliyetlerinde kullanılması ve bu yapılan faaliyetler sonrasında gerçekleşen kâr veya zararın yine bu söz konusu fon sahipleriyle paylaşıldığı bir sisteme sahiptir (Tuhan, 2014:14). Katılımcı bankalar, gelir tablosunda faaliyet gösteren bankalar olarak, İslam'da faizin kesinlikle yasak olduğu gerçeğinden hareketle ekonomik ve sosyal işlevlerini yerine getirmeye çalışırlar (Eskici, 2007:4). Tüm bu tanımlamalardan sonra özet olarak katılım bankalarında, doğrudan olarak faiz kazancı değil, kâr veya zarardan pay dağıtılması ilkesine dayanmaktadır (Kaya, 2013:13).

e. Kıyı bankacılığı

Kıyı bankaları, faaliyet gösterdikleri ülkenin vatandaşı olan ve o ülkede yaşayan kişilerden para tahsil edemeyen bankalardır, sadece yabancılardan ve kuruluşlardan fon toplama, genel bankacılık işlemleri yapma ve hukuki açıdan serbest bölgelerde faaliyet gösterme hakkına sahiptirler. Kıyı bankaları faaliyetlerinde buldukları ülkenin para birimini kullanamazlar. Yani, söz konusu bu bankalar yabancı para birimleriyle çalışmak zorunda olan banka türüdür (Gökçe, 2006:53-54). Kıyı bankalarının faaliyet alanları oldukça geniştir. Bu bankaların hizmetleri kısaca mevduat kabul etme, borç verme, döviz ve dövizle ilgili işlemler, dış ticaret finansmanı, sendikasyon düzenlemeleri, arbitraj ve altın ticareti olarak sınıflandırılabilir. (Yasa, 1993:3).

Türk bankacılık sektöründe “kıyı bankacılığı” olarak bilinmekte olan ve aslında “kıyı ötesi” anlamına gelen “off-shore bankacılığı” müdahale ve denetimiyle vergileme işlemlerinin en alt seviyelerde tutulduğu koşullarda istenildiğinde başka ülkelerin para birimlerine kolayca çevrilebilen paralar üzerinde işlem yaparak çok uluslu şirketlere, uluslararası girişimlere hizmet vermekte olan bir bankacılık türüdür (Doğan, 2006:40-41).

f. Ticaret bankacılığı

Ticari bankacılık kavramı 19. yüzyılda İngiltere’de ortaya çıkmaya başlamıştır. İlk başladığı dönemlerde toplanılan mevduatların kısa vadeli ticari krediler olarak kullanılması ticari bankacılığın en önemli özelliğiydi. Fakat günümüze bakıldığında faaliyet göstermekte olan ticari bankaların geneli, kısa vadeli krediler ile birlikte her alanda orta ve uzun vadeli kredi desteği de sağlamaktadırlar. Bu nedenle, vadesiz

mevduat kabul eden, çek işlemleri, kredi ve diğer hizmetleri içerisinde barındıran bankaları “ticaret bankası” olarak tanımlamak mümkün olmaktadır (Balcı, 2010:26). Ticari bankalara “mevduat bankaları” ya da “ticari bankalar” adı da verilmektedir (Bağcı, 2013:3). Asıl fon kaynaklarının mevduatlardan meydana gelmesinden dolayı “mevduat bankacılığı” olarak da adlandırılabilen ticari bankaları, her türlü mevduatı toplayan ve bu topladığı mevduatları kredi olarak kullandıran, çeşitli bankacılık hizmetlerini yerine getiren hizmet işletmeleridir. Mevduat haricinde, öz kaynaklar, ihtiyatlar, bankalar arası para piyasası ile uluslararası finansal piyasalardan elde edilen krediler, devlet borçlanma aracı ve repolar, mevduat sertifikaları, varlığa dayalı menkul kıymet ve tahvil ihracı da fon kaynakları arasında yer almaktadır. Söz konusu banka tüm bu sermaye kaynaklarını kredi olarak kullanmakta, menkul kıymetlere ve şubelere yatırım yapmaktadır. (Karataş, 2015:11). Yenilikler, teknolojik çeşitlilikler, mali yapıda meydana gelen gelişmeler ve yabancı sermayeli bankaların da piyasaya girmesi ile birlikte rekabet ortamı oluşmuştur ve sonucunda ticari bankacılık üzerinde düzenlemeler ve geliştirmeler yapılmıştır. Mevduat sahiplerinden toplanan fonların verimli bir şekilde değerlendirilmesiyle ticari bankalarının finansal faaliyetleri yükselişe geçmiştir. Bankalar ile ticari ilişkilerde bulunan mevduat sahiplerine de olumlu katkılar sağlanmıştır (Bilgin, 2019:23).

Ticari bankalar, dünya genelindeki bankacılık sektörünün en geniş ve en büyük grubunu oluşturmaktadır (Çeteci, 2011:10). Ticari bankalar, fonksiyonları gereğince para, kredi ve sermaye piyasalarında etkin rol oynamaktadır ve ekonominin temel taşlarından biri haline gelmektedirler. Mevduatları toplamaları, kredi olarak piyasaya aktarmaları, kısa vadeli fonları uzun vadeli fonlara çevirmeleri, etkin kaynak dağılımını gerçekleştirmek gibi önemli fonksiyonları olan söz konusu bu bankalar ekonomide ve para sistemlerinde ne kadar etkin rol aldıklarını göstermektedir (Ganbat, 2007:5).

III. RİSK KAVRAMI VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ RİSKLER

Dünya genelindeki bankacılık krizleri, sadece bir piyasa ekonomisinin geçiş dönemine giren gelişmekte olan ülkelerle sınırlı olmayıp, gelişmiş ülkelerde de meydana gelmektedir. Bu krizler kişilerin ve işletmelerin faaliyetlerini düşürmelerine, yatırımlardan kaçınmasına ve tüketimi azalmasına neden olmakta, finansal sektör içerisinde kredi ve ödemeler sisteminin dengeli bir şekilde ilerlemesini engellemektedir. Ayrıca, yurtiçi yatırım yapılması ihtimalinin yüksek olduğu sermayelerin yurt dışına kaymasına sebep olduğundan dolayı özellikle bankalar gibi finansal kurumlara olan güvenin azalmasına hatta bitmesine sebep olmaktadır. Bankacılık sistemine karşı oluşan bu güven eksikliği sonucunda bankaların zaman içerisinde sermayesinin zayıflamasına ve bir sonraki aşamada başarısız olup iflasa kadar giden bir yola girmesine neden olmaktadır. (Altıntaş,2004:39).

Globalleşen dünyada teknolojik gelişmeler doğrultusunda işletmelerin faaliyet kolları genişlemekte, üretim hacimleri büyümekte, yapısal ve yasal düzenlemelerdeki gelişmeler doğrultusunda da işletmeler daha fazla riskle karşı karşıya kalmaktadırlar. Finansal riskleri etkili ve verimli şekilde yöneten işletmelerin firma değerlerinin daha yüksek olması beklenmektedir. İşletmeler, finansal riskleri yönetmenin bir maliyeti olmasına rağmen, bu riskleri yönetmenin firma değerine katacağı önemli katkılar nedeniyle bu maliyetlere katlanmaktadır. Finansal riskleri yönetmenin ilk aşaması, faaliyet sektörüne ve faaliyette bulunduğu ülkenin ekonomik durumuna göre karşı karşıya kalınabilecek olan finansal risklerin belirlenmesidir. İşletmelerin karşılaşılabileceği risklerin doğru belirlenebilmesi için işletmelerin kapsamlı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Maruz kalınan finansal riskler doğru bir şekilde belirlenebildiği zaman, risklere karşı en doğru kontrol yöntemleri uygulanabilecektir (Binici, 2017:7).

A. Risk Kavramı

Eski dilde “muhatara” kelimesi olarak kullanılan ve aynı anlama gelen “rizoko” kelimesinden türemiş olan risk, tehlike ve zarar anlamlarını içinde barındıran bir kelimedir (Çekici, 2019:18). Genel olarak risk beklenmeyen sonuçlarla karşı karşıya kalma olasılığı olarak tanımlanabilmektedir (Kaya, 2018:5). Bazen belirsizlikler ile karşımıza çıkan risk bazen de belirsizlikten sonra oluşabilir. Buradan yola çıkarak riski; bir işlem sonrasında oluşan durum ya da birden fazla ve birbirleri ile ilişkili durumlar sonucunda ortaya çıkacak olan durum olarak da ifade edilebilmektedir (Teze, 2018:3). Krizlerde ilk önce finansal ve ekonomik sebepler akla gelse de tüm bu sebeplerle birlikte doğal afetler, kazalar, politik istikrarsızlıklar, sosyal olaylar, üretim ve yönetimdeki aksaklıklar ve sorunlar, bozulma ve yolsuzluklar, kaynak israfı, iç ve dış borç yükü ve hatta kurumsal gaflar, çeşitli sosyal medya alanlarında yapılan paylaşımlar bile risk oluşturabilmektedir (Sakız,2018:43-44).

Risk, hayatımızın her yerinde ve her alanında oldukça büyük bir yer teşkil etmektedir. Hayatın bütün alanlarında var olan risklerle birlikte yaşamamızın ve risklere karşı önlem alınması gerektiğinin unutulmaması getirmektedir. Risk kavramı genel olarak olumsuz algılanıyor olsa da olayın ya da durumun olumlu ve karlı bir şekilde sonuçlandığı olmaktadır. Bu nedenden dolayı risk; “sonucu tam olarak kestirilemeyen beklenmedik durum veya olay” olarak tanımlanabilmektedir (Gülyüz, 2017:8). Ortamı olabildiğince belirli hale getirerek ve riski çeşitli yöntemlerle olabildiğince azaltılarak veya ortadan kaldırılarak, olumsuzluklara karşı korunaklı hale gelinabilmektedir (Şimşek, 2008:3). Teknik olarak risk tanımı; getirilere ait olasılıkların ortalama değer etrafındaki dağılımı ile ifade edilmektedir (Kaya, 2018.5).

B. Bankacılık Sektöründe Riskler

Bankacılık sektörü yönünden risk tanımını daraltacak olursak, nakit akımlarındaki sapma ve beklenmeyen yönde gelişen iniş çıkışlar olarak söylenebilir (Aslan, 2014:4). Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik 3. Maddesinde riski; *“Bir işleme ya da faaliyete ilişkin bir parasal kaybın ortaya çıkması veya bir giderin ya da zararın oluşması halinde ekonomik faydanın azalması ihtimalini ifade etmektedir”* olarak tanımlanmıştır (Eldemir, 2015:74 ve 28 Haziran 2012 tarihli 28337 sayılı Resmî Gazete). Risk, belirli bir zaman aralığında etkisinin kesin olarak

belirlenemediği zarara ve kayba uğrama ihtimalinin bulunmasıdır. (Şimşek, 2008, s.3) Riskin böyle bir ihtimalinin olması da risk ile zarar tehlikesi arasındaki ilişkinin sürekli göz önünde bulundurulması gerektiğini göstermektedir (Gülerci, 2012:5).

Bankaların karşı karşıya kaldığı riskleri; likidite riski, ülke riski, teknolojik ve operasyonel risk, döviz kuru riski, piyasa riski, faiz riski ve iflas riski olmak üzere yedi başlık altında ele almak mümkün olmaktadır.

1. Piyasa Riski

Piyasa riski, bağımsız durumlarla ya da bu durumları yöneten taraflarla ilişkili olarak ortaya çıkabilir. Söz konusu riskin nasıl ortaya çıktığına bakılmaksızın finansal araçların değerinin piyasa fiyatlarındaki değişimler nedeniyle dalgalanması riskidir ve aynı zamanda tüm finansal araçların piyasada ticaretinin yapılması ile ilgisi olan unsurlardan da kaynaklanabilir (Nankya,2018:8). Piyasa riski, piyasadaki fiyat hareketlenmelerinin sonucunda finansal varlıkların değerlerinde yaşanan değişimlerden ortaya çıkacak durumlardan dolayı maruz kalınabilecek zarar olasılığı olarak tanımlanabilmektedir (Shakir, 2010:6). Piyasada meydana gelen fiyat değişimleri döviz kurundaki dalgalanmadan, faiz oranlarındaki ya da hisse senedi fiyatlarındaki değişimlerden kaynaklanabilmektedir (Evcı, 2014:85). Fiyatlardaki dalgalanmalar piyasayı etkileyen başlıca risklerden biridir. Bundan dolayı işletmeler için fiyat dalgalanmalarını takip etmek önemlidir (Çalışkan, 2004:11). Genel olarak piyasa riski, mevcut varlıkların veya yükümlülüklerin piyasa değerinin daha sonraki bir tarihte belirsizliği olarak tanımlanabilir. Bu yüzden piyasa riski bankacılık sektöründe karşılaşılan en geniş kapsamlı risktir (Aloğlu, 2005:39).

2. Faiz Riski

Faiz riski, bir menkul kıymetin değerindeki ya da piyasa faiz oranlarında meydana gelen dalgalanmalardan kaynaklı olarak karşı karşıya kalınan risk türüdür (Parasız, 2009:87). Söz konusu risk; herhangi bir yatırımın sonucu olarak beklenmekte olan getiriye olumlu ya da olumsuz etkilemekte ve işletmelerin herhangi bir faaliyet gerçekleştirerek üstlenmiş olduğu borçlar üzerinde etkili olmaktadır (Çıtmacı, 2008:13). Faiz oranlarındaki hareketlilik bankaların gelirleri ve giderlerinde değişime neden olurken aktif ve pasiflerindeki ekonomik değerler üzerinde de değişime sebep olmaktadır. Bankalarda faiz riskinden ortaya çıkacak zararları önleyebilmek için faiz

oranlarındaki değişmelerin olasılıklarını hesaplanması ve buna göre önlem alınması gerekmektedir (Eldemir, 2015:80).

Bankaların bünyesinde bulundurduğu finansal araçların vade yapıları sebebiyle faiz riskine sürekli olarak açık olan ve maruz kalan kurumlardır (Bahtiyar, 2008:16). Çünkü faiz oranı vade sonunda elde edilecek veya dışarı aktarılacak nakit akımlarının üzerinde doğrudan etkisi bulunmaktadır (Vatan, 2008:11). Belli bir yere kadar risk almak kabul edilebilir fakat aşırıya kaçan faiz riski, bankanın gelirleri ve sermayesi açısından büyük tehditler oluşturabilir. Faiz oranlarındaki hareketlenmeler, bankanın net faiz gelirleri üzerinde, diğer faize bağlı gelirlerinde ve faaliyet giderlerinde değişmelere neden olarak bankayı etkilemektedir (Aslan, 2009:46). Bankacılık sektörü içerisinde zarara uğratma potansiyeli en yüksek olan risk; özellikle Türk Parası cinsindeki işlemlerden kaynaklanan faiz riskidir (Dinçer, 2008:3).

3. Döviz Kuru Riski

Kur riski, bankaların döviz kuru ve paritelerindeki değişimler ve hareketlilik sebebiyle zarara uğrama olasılığı ile karşılaşma durumudur (Şimşek, 2007:17). Yerel para biriminin yabancı para birimleri karşısında değerinin düşmesi ihtimali, döviz kuru riskini doğurmaktadır (Yiğit, 2015:79). Başka bir tanımla döviz kuru riski, döviz alım satımı için yerel para birimi veya kaynakları kullanmak amacıyla yerel para birimi ve alım satım için kaynak bulundurduktan sonra zarar olasılığı olarak da tanımlanabilmektedir. Döviz kuru riski, kur dalgalanmaları ve düzensiz değişimler, döviz kuru politikası (özellikle dalgalı kur politikası), ödemeler dengesi açığı veya fazlası, enflasyon ve faiz oranlarındaki değişiklikler, siyasi gelişmeler, finansal krizler ve spekülasyondan kaynaklanmaktadır. (Evin, 2014:9).

Döviz kuru riski üzerinde etkisi olan başlıca faktörler şöyledir (Aktaş, 2017:17):

- Operasyonel Faktörler: Gelecekte oluşabilecek nakit faaliyetlerinin kurda yaşanan değişim nedeniyle ortadan kalkmasıdır. Örnek olarak faiz oranlarının değişimi sebebiyle kredilerin ödemesinin tam zamanında yapılamaması verilebilir.
- İşlemsel Faktörler: Yabancı paraların aktif ve pasif hesapları arasında açık pozisyon olması halinde kurdaki farktan dolayı oluşan risk durumudur.
- Muhasebeleştirme Faktörleri: Finansal raporlama yapılırken yerel para ve yabancı paralar arasındaki farklardan dolayı yanlış yapılabilmesi riskidir.

Genel olarak bankacılık sektöründe, aktifteki döviz varlığı, pasifteki döviz borçlarından fazla ise pozisyon fazlasından ya da tersi bir durum olarak pasifteki döviz borçları aktifteki döviz varlıklarını geçiyor ise pozisyon açığından bahsedilir (Tekay, 2018:50). Eğer bankanın döviz alacakları yüksek ve döviz borçları da uzun vadede ise dövizin değer kazanması durumunda bu durumdan kar elde edecektir. Eğer ki durum bunun aksi olarak döviz alacakları döviz borçlarından az ve döviz borçları kısa vadede ise dövizin değer kazanması durumunda borç miktarı daha fazla artacak ve sonucunda da zarar etmesi söz konusu olacaktır (Ölmez, 2016:48).

4. Likidite Riski

Likidite, finansal araçların ya da gayrimenkul ve benzeri varlıkların nakit ihtiyacı duyması halinde piyasa değerlerinden nakde dönüştürülme durumunu veya bankanın o an ki ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar nakit bulundurabilmesini ifade etmektedir (Yazıcı, 2019:41). Likidite riski, bankaların nakit girişleri ve çıkışlarındaki zamanlamayı tam olarak ayarlayamamasından dolayı ödemelerini zamanında yapamama riskidir. Bankaların mevduatlarını düzenli bir şekilde arttırması ve ödemelerini zamanında yapması likidite riskini azaltmaktadır, ödemelerini zamanında yapamıyorsa mevduatlarını karşılayamayacak seviyeye gelmesi durumu likidite riskini arttırmaktadır (Parasız, 2009:87). Likiditenin yeterli seviyede olmaması ve ihtiyaç halinde sağlanamaması durumu banka faaliyetlerinin de durmasına yol açar. Bankaların likidite sorunu yaşaması halinde ödemelerini zamanında yapamamasına ve sermayesindeki eksiklikten dolayı da iflas etmesine yol açabilir (Yılmaz, 2019:13).

Başka bir ifadeyle bankaların varlık ve yükümlülüklerindeki vade farklarından dolayı likidite riskini ortaya çıkarmaktadır (Çabuk, 2019:19).

Bankaların karşılaştıkları likidite riskinin başlıca iki nedeni vardır. Bunlar;

- Piyasada yaşanmakta olan olumlu ya da olumsuz hareketlenmelerin banka yönetimi tarafından doğru tahmin edilememesi sonucunda bankanın nakitlerinde meydana gelen olumsuz değişimler,
- Bankaların aktifleri ve pasifleri arasında meydana gelen dengesizlikler likidite riski ile karşı karşıya kalmaya neden olmaktadır (Sakar, 2019:27).

Bankalar likidite riskinden korunmaya çalışmak için yönetim stratejileri yaparlar. Ortaya çıkacak olan likidite yetersizliği durumunda bankalar gerekli olan likiditeyi bünyesinde bulundurduğu aktifleri gerçek değerinden kısa zamanda satarak

elde edemez. Bu durumdan dolayı müşterilerinin kredi taleplerini karşılayamadığı için bankanın karlılık düzeyi düşecektir. Banka likit sağlayabilmek için elinde bulundurduğu aktiflerini gerçek değerlerinin altında satarak karşılamaya çalışacaktır ve yine banka için bir zarar durumu ortaya çıkacaktır (Güleryüz, 2017:12).

5. Ülke Riski

Hükümetlerin dış borçlarını ödeme yükümlülüklerini gerçekleştirememesi durumunda veya özel sektör borçlularının borçlarını ödemelerinde gerekli döviz transferini yapamaması sonucunda ortaya çıkan risklere ülke riski denmektedir (Yegin, 2013:50). Ülke riski, uluslararası kredi işlemlerinde, krediyi alan kişi ya da kuruluşun faaliyette bulunduğu ülkenin ekonomik, sosyal ve politik yapısı nedeniyle yükümlülüğün kısmen veya tamamen zamanında yerine getirilmemesi ihtimalidir (Kılıçarslan, 2011:44). Ülkelerin kredi notları baz alınarak ülke riski belirlenmektedir. Kredi notu; sosyal politik faktörler, çevresel faktörler ve ekonomik faktörler dikkate alınarak belirlenmektedir (Demir, 2013:22). Ücret düzeyi, enflasyon, ekonomik büyüme ve durgunluk gibi ekonomik değişkenler riskleri de beraberinde getirmektedir. Savaşlar, siyasi krizler, kamulaştırma, seçimler, gümrük kısıtları gibi diğer faktörler de ülke riskine etki edebilmektedir (Akiş, 2014:13). Bu risk, bankalarda sadece yurt dışı kredileri ve işlemleri sonucunda ortaya çıkmayabilir. Yurt içinde faaliyet gösteren bir borçlunun yabancı bir ülkede meydana gelen olaylardan sonra ödeme gücünün etkilenmesi gibi durumlarda ülke riski çerçevesinde bankalar tarafından dikkate alınması gerekmektedir (Erkli, 2015:10).

6. Teknoloji ve Operasyonel Riskler

Her iki risk unsur da birbiri ile iç içe geçmiş durumda olsalar bile ayrı ayrı değerlendirilmedi. Operasyonel riskin içerisinde yer alan teknolojik risk bir bankanın en çok dikkat etmesi gereken unsurlardan biridir. Günümüzde çoğu işlemlerin internet üzerinden gerçekleştirildiği düşünüldüğünde, hatalar, yanlışlar, suiistimaller, ihmaller gibi pek çok şey meydana gelebilmektedir (Günceler ve Kesebir, 2018:162). Teknoloji riski, bilgisayar ve iletişim sistemlerindeki teknik arızalar ve aksamalar, virüs problemleri, yetersiz ya da güncellenmemiş, eski sistemlerden kaynaklanmakta olan risklerdir (Boyacıoğlu, 2002:52). Teknoloji riskinden korunmak ve bu riske maruz kalmamak için bankalar bilgi işlem sistemlerinde düzenli olarak iyileştirmeler, kontrol ve bakım çalışmaları yapmaktadır (Akyürek, 2006:36).

Operasyonel risk, bankaların yetersiz veya kusurlu durumda olan sistemi ve personeli sebebiyle doğrudan ya da dolaylı olarak karşı karşıya kalabileceği zararları anlatmak için kullanılmaktadır (Navruz, 2018:31). Bu duruma göre banka yönetiminin kontrol etmesi ve yönetmesi gereken kurum içi etkenler operasyonel risklerdir (Avanoğlu, 2010:10). Ayrıca söz konusu risk, dolandırıcılık, doğal afetler, insan kaynaklı hatalar, otomasyon ağının genişliği, e-ticaretin gelişmesi ve ilerlemesi, büyük ölçekli birleşmeler ve satın almalar ile bankaların faaliyetlerinde büyük ölçekli genişlemeleri neticesinde, bankanın kullanmakta olduğu sistemin yetersiz kalarak başarısızlığa neden olacak etkiler yaratması riskidir (Ekinci, 2014:25). Basel Komitesi 'de operasyonel riski "uygun olmayan, ya da işlemeyen iç süreçler, insanlar ve sistemler ya da dış etkenler nedeniyle ortaya çıkabilecek zarara uğrama riski" olarak tanımlamaktadır (Koç, 2012:110).

7. İflas Riski

İşletmelerin finansal durum sıkıntısı yaşamasına farklı tanımlar yapılabilmektedir. Finansal sıkıntıların giderilmemesi durumunda işletmelerin geldiği nokta iflas olarak tanımlanırken, iflasa gelene kadar yaşanan süreç için genel olarak finansal kısıt, finansal sıkıntı, finansal baskı ya da teknik başarısızlık gibi kavramlar kullanılmaktadır. Sürecin tamamı ise genel olarak mali başarısızlık olarak adlandırılmaktadır (Duman, 2016:1-2). Finansal başarısızlığın en son hali olan iflasın tanımını Türk Dil Kurumu sözlüğünde "ticari borçlarını ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan iş adamının durumu, batkılı, batkınlık ve yenilgiye uğrama, değerini yitirme ya da işlevini veya görevini yapamama" olarak yapmaktadır. İflas, işletmenin borçlarının varlık değerlerini aşması ve yerine getirmesi gereken yükümlülüklerini gerçekleştirememesi durumudur (Öcek, 2018:8). İşletmenin yükümlülüklerini yerine getirememesi durumu her zaman o işletmenin iflas edeceği anlamına gelmemektedir. İflas, işletmenin mali durumuna göre belirlenmekle birlikte, iflas kararı işletmenin ya da üçüncü kişilerin talebi üzerine sadece adli merci tarafından verilen karar doğrultusunda kesinleşebilmektedir (Karadeniz ve Öcek, 2019:100). İşletmenin nakit akımlarının düşüşe geçmesi borç yükümlülüklerine göre işletmeyi finansal sıkıntıya sokacaktır. Bundan dolayı işletmenin nakit akışlarını olumsuz yönde etkileyen ve etkileyecek olan her türlü olay iflas riskini arttırmaktadır (Sakız ve Ünkaya, 2018:162).

İflas Riski; bahsetmiş olduğumuz diğer tüm risklerin yol açabileceği ve bankaların faaliyetlerinin sona erdirmesine sebep olabilecek risktir (Coşkun, 2007:75). İflas riski bankaların yükümlülüklerinden daha çok varlıklarının değerinde gerçekleşen ani ve aşırı olan değer kayıplarına karşı yeterli sermayeye sahip olmamaları durumunda ortaya çıkmaktadır (Ertürk, 2010:69). Yüksek kredi riski olan bankalar yüksek iflas riskine de sahiptir. Bu durum bankaya para yatırmakta olan kişiler için tehlike yaratır. Yüksek rekabet ortamı içerisinde yeterli gelir seviyesini korumak ve ayakta kalabilmek için bankalar aşırı risk alma eğilimine girerler. Durumun böyle olması birçok bankanın borcunu ödeyememesi ve iflas etmesi gibi sonuçlara varmaktadır (Erol, 2019:8). Kredi riski kadar likidite riski de tehlikeli bir risktir ve bankanın iflasına sebep olabilmektedir. Likidite riski fonlamanın artması yani bankanın ya borç aldığı ya da elindeki aktifleri sattığı anlamına geldiği için bu durum bankayı diğer risklerle özellikle iflas riski ile karşı karşıya getirebilmektedir (Erol, 2019:9). Bankaların finansal açıdan başarısız olmaları sonucunda ekonomide ödemeler dengesinin bozulmasına, finansal sistem katılımcılarının zarara uğramalarına ve ticaret hacminde azalmaya neden olabilmektedir (Akşehirli, 2019:30).

C. Bankalarda Risk Yönetimi

Piyasada faaliyet göstermekte olan bütün sektörler ve bu sektörler içerisinde özellikle finansal piyasalar, risk kavramına karşı oldukça fazla duyarlıdır. Her sektör karşılaşması olasılığı yüksek olan riskleri ölçmek ve bu risklere karşı önlem almayı istemektedir. Risk ölçümü için teoride birden fazla teknik geliştirilmiş olsa da işletmelerin ve bankaların risk ölçümünü geliştirmek hâlâ oldukça fazla mesai harcadığı alanlardandır (Kaya, 2018:5). Bankacılık sektöründe uygulanmakta olan aktif/pasif yönetimi ile risk yönetimi aynı görülmektedir. Risk yönetimindeki amaçta aynı aktif/pasif yönetiminde olduğu gibi finansal riskleri belirlemek, takip etmek ve kontrol altına almaktır. (Mandacı,2003:73).

Teknolojinin ve uluslararası ticaretin hızlı bir şekilde ilerlediği, sermaye akışlarının serbestleştiği globalleşen dünyada bankacılık sistemi tarafından geliştirilen yeni finansal araçlar, mevduat ve kredi ürünlerine ilişkin olarak ve bunlardan bağımsız olarak banka bilançosunu oluşturan kalemleri veya bilanço dışı kalemleri daha da detaylı incelenmesi gereksinimini getirmiştir. Bunun nedeni ise karşı karşıya kalınan

her krizin bilançoynu oluşturan varlık ve yükümlölükler üzerindeki olumsuz etkileridir. Bu olumsuzluklar, bankaların sermayelerini kaybetmelerine ve iflaslarına kadar ilerlediğinden dolayı sadece banka müşterilerini ya da hissedarlarını etkilemekle kalmamaktadır. Aynı zamanda sistem içerisinde bulunan diğler bankaları da etkilemektedir (Erol, 2019:14). Tüm bu olumsuzlukları meydana getiren sebeplerin başında, sistemin ilerleyişini takip edecek etkin bir risk yönetim sisteminin bulunmaması, bir finansal piyasada meydana gelen olumsuzlukların diğler piyasaları da kısa sürede etkileyebilmesidir. Bu nedenlerden dolayı, Uluslararası tarafsız bir düzenleyici kurulun kontrolünde tüm dünyada kabul edilen bazı standart yöntemleri belirleme ve kullanma ihtiyacı meydana gelmiştir (Şatana, 2009:4).

Uluslararası düzenlemeler Basel Süreçleri kapsamında aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

1.Basel Komitesi

1970’li yılların başlarında Bretton Woods sözleşmesinin sona erdirilmesiyle birlikte sabit kur sisteminin terk edilmesi üzerine ve 1974 yılında yaşanan petrol krizi sonucunda, uluslararası döviz ve bankacılık piyasalarında büyük dalgalanmalar meydana gelmiştir. Bu dalgalanmalara sebep olan sorunlara ortak bir çözüm bulabilmek için 1974 yılının sonlarına doğru Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements) öncülüğünde “Bankacılık Düzenleme ve Denetim Uygulaması Komitesi” kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Almanya’nın ödemesi gereken tazminatlarını konu alan “Young Planı” çerçevesinde kurulmuş ilk uluslararası mali kuruluştur ve merkezi İsviçre’nin Basel kentindedir. Asıl ve en önemli amacı merkez bankaları ile finansal istikrarı sağlayan diğler kuruluşlar arasındaki iş birliğini sağlamak ve geliştirmektir (Kaya,2018:12). Basel Komitesi olarak da adlandırılan bu komitenin üye ülkeleri; Belçika, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, İsveç, İsviçre, İspanya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri’dir (Aydın, 2007:12). Bu ülkeleri, komite içerisinde hem merkez bankaları hem de bankacılık sektörü denetiminde resmi sorumluluğa sahip olan kurumları temsil etmektedir (Teker vd., 2005:43). Basel Komitesi’nin uluslararası düzeyde yaptırım gücü veya denetim yetkisi bulunmadığından dolayı alınan kararlar tavsiye niteliğindedir. (Ersoy,2011:55).

Çizelge 1 : Basel Sermaye Yeterliliği Süreci

1988 Yılı	Basel I düzenlemesinin yayımlanması
1992 Yılı	Basel I'in uygulanması için belirlenen son tarih
1998 Yılı Ekim Ayı	Ana sermayeye dahil edilmesi kabul edilen enstrümanlar
1999 Yılı Haziran Ayı	Yeni Sermaye Düzenlemesi 1. Taslak
2001 Yılı Ocak Ayı	Yeni Sermaye Düzenlemesi 2. Taslak
2003 Yılı Nisan Ayı	Yeni Sermaye Düzenlemesi 3. Taslak
2004 Yılı Haziran Ayı	Yeni Sermaye Düzenlemesi Nihai Metin
2007 Yılı Başları	Uygulamaya Geçiş (G-10) 3 Aylık Geçiş Dönemi Başı
2009 Yılı Aralık Ayı	G-20 Zirvesinde Kapsamlı Bir Reform Paketi Hazırlanması
2010 Yılı Eylül Ayı	Basel III Kriterlerinin Kamuoyuna İlanı

Kaynak: Albayacı, 2019:63

a. Basel 1 Uzlaşısı

1970'lerin başında sabit kur uygulamasının son bulması ve 1974 yılı içerisinde meydana gelen petrol krizi, uluslararası para ve sermaye piyasasında büyük ölçüde sorunlara ve sıkıntılara sebep olmuştur. Yaşanan bu sorunlara çözüm getirmek için ve piyasadaki dalgalanmalara sebep olan sorunları ortadan kaldırmak için 1974 yılı sonunda Uluslararası Ödeme Bankası (BIS), bünyesinde Basel komitesi kurulmuştur. Basel Bankacılık Denetim Komitesi, bankaların yapısını kuvvetlendirilmesi için 1988 yılında Basel I uzlaşısını yayımlanmıştır. Yayımlanmış olan bu uzlaşısı dünya bankacılık sistemini tek bir standart ölçüt ile denetleme anlayışının ve finansal piyasaların istikrarının ilk adımı olmuştur. Basel I, bankanın iflas etmesi durumunda sahiplerinin üstleneceği maliyetleri en aza indirmek için tutulması gereken minimum sermaye üzerine odaklanmıştır. Basel I, 100'den fazla ülkede banka sermaye düzenlemelerinin temeli durumuna gelmiştir (Cengiz, 2013:8).

Bu alandaki ilk düzenlemelerin hayata geçirilmesinin ardından Banka düzenleme ve denetleme kurulları, iflasın önlenmesi ve finansal sistemin güvenli bir şekilde gelişmesi için sermayeyi en önemli kalem haline getirmiştir. Hızla değişen finans piyasasında, büyük finansal bankaların bilanço yapısındaki düzensizlik çok önemli bir risk faktörüdür. Bu nedenden dolayı bankacılığa yönelik düzenlemeler yapılması büyük bir zorunluluk haline gelmiştir. Buna dayanarak kurulan Basel

Komitesi de ilk çalışmalarından itibaren söz konusu risklerin önlenmesine yönelik sermaye yeterliliği düzenlemeleri üzerinde durmuşlardır.

$$\text{Sermaye Yeterliliği} = \text{Toplam Sermaye} / \text{Kredi Riski}$$

(Denklem1)

Krizlere karşı bankaların sağlamlığını arttırmak için, standart bir kural olarak Basel Komitesinde ve 1988 yılından sonra uluslararası bankacılık faaliyetinde bulunan bütün ülkelerin denetiminde sermaye yeterlilik rasyosu en düşük %8 olarak kabul edilmiştir. Bankaların üstlenmiş oldukları risklere dayanacak seviyede belli bir sermayeye sahip olmaları, onlara güçlü bir mali yapı kazandırmaktadır (Erol, 2019:14-15).

b. Basel II Uzlaşısı

Sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında, 1988 yılında yayınlanmış olan ilk uzlaşuya göre köklü değişiklikleri önermesinin yanı sıra “denetim otoritesinin incelemesi” ve “piyasa disiplini” konularına özel önem vermesi nedeni ile, Basel II hem bankalar hem de düzenleme ve denetleme otoriteleri için özel uğraş isteyen bir alan ve yeni bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Yeni uzlaş, küresel ölçekte sürdürülebilir finansal istikrarın sağlanması için bankaların gözetim ve denetimi altında daha güçlü bir altyapı oluşturmayı, risk yönetimini güçlendirmeyi ve piyasa disiplini sağlamayı hedeflemektedir. Basel II sağlam bir sermaye yeterliliği düzenlemesi, denetim ve piyasa disiplininin sağlanması için sağlam temeller oluşturmayı ve risk yönetimini ve finansal istikrarı daha da geliştirmeyi amaçlamaktadır (Akkurt, 2016:7). Basel II ile birlikte sermaye yeterliliğinden başka, bankaların kredi risk yönetimi stratejilerini belirlemesini konu alan denetimsel gözden geçirme ve kamuoyu aydınlatmalarını esas alan piyasa disiplini ayakları da ortaya konmaktadır (Erol, 2007:157-158).

Basel II uzlaşısına göre bankaların sermaye yeterliliği formülü şu şekilde güncellenmiştir:

$$\text{Sermaye Yeterliliği: Toplam Sermaye} / \text{Kredi Riski} + \text{Piyasa Riski} + \text{Operasyonel Risk}$$

(Denklem 2)

Basel II kuralları daha önceki kurallara ek olarak operasyonel riski de %8'lik minimum sermaye hesabına dahil etmiştir (Aydın, 2007:20). Bunun dışında denetsel gözden geçirmeler sayesinde bankalar risklerini ve sermaye yeterliliklerini kontrol altında tutacak içsel organizasyonlar geliştirmelerine yönlendirilmiştir. Son olarak sermaye şartı sayesinde denetsel gözden geçirme ile ilgili aşamaların kamuoyunu aydınlatma ve bu sayede meydana gelecek piyasa disipliniyle güçlendirilmesi amaçlanmıştır. (URL 2).

c. Basel III Uzlaşısı

2008 yılı Eylül ayında başlamış olan küresel finansal kriz Basel II kriterlerinin risk yönetimi için yetersiz kaldığını ortaya çıkarmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) konut piyasasında meydana gelen dalgalanmalar, dünyadaki bütün bankalara beklenmeyen bir hızda yayılarak küresel finansal krizi önemli noktalara ulaştırmış ve ülkelerin refah seviyelerinde büyük zararlara neden olmuştur. Bankaların ABD'deki mortgage kredileri üzerine yüksek kar etme isteğiyle ortaya çıkardıkları türev ürünler krizin karmaşıklaşmasına ve içinden çıkılmaz duruma gelmesine neden olmuştur. Basel II'de önemsenmemiş olan likidite riski; bu kriz ile birlikte önem kazanmış ve sermaye yeterliliği hesaplamalarına dahil edilmek zorunda kalmıştır. Basel II'ye göre bireysel kredilerin dikkate alınmaması bu krizden sonra aslında ne kadarda büyük kayıplar meydana getireceğini gözler önüne sermiştir. Yaşanmış olan söz konusu küresel kriz daha dayanıklı finansal sistemin oluşturulması için Basel II'ye eklemeler yapılması gerektiğini düşündürmüştür. Basel III standartları 12 Eylül 2010'da bir basın açıklamasıyla duyurulmuştur (Yenigün, 2016:72-73).

Basel III uzlaşısının ortaya koyduğu değişiklikler şu şekilde sıralanabilir (Albayatı, 2019:62-63);

- Bankaların sermayelerinin kalitesinin arttırılması,
- Kaldıraç oranı ölçütüne olan ihtiyacın karşılanması, Kaldıraç Oranı: Borcun Öz sermayeye oranı.
- En düşük sermaye gereksinimindeki döngü oranının azaltılması ve karşılık ayrılmasının gerekliliği,

- Bankacılık sektörünün sermaye ve likidite düzenlemelerinin sağlam bir temele dayanması,
- Bankaların risk yönetimi uygulamalarının yeni piyasa koşullarına göre geliştirilmesi ve bankaların yüksek stres ortamlarına dayanıklı kılınarak piyasadaki varlığının korunması.

IV. İFLAS RİSKİNİN ÖLÇÜMÜ Z SKOR

İşletmeler kurulurken düşünmek istemeyecekleri ya da en son düşünmek isteyecekleri başarısız olma durumudur. Fakat, bütün işletmelerin birçok farklı sebepten dolayı başarısız olma ve iflas etme olasılıkları her zaman bulunmaktadır. Günümüzde yıllar önce kurulup faaliyetlerine devam eden firmalar varken bunun yanında kısa süre içerisinde faaliyetlerini sonlandırmak zorunda kalıp iflas eden firmalarda bulunmaktadır. Bu durum gerek devlet gerekse de bireyleri etkileme durumları olduğu için herkesin önem vermesi gereken bir durum olmuştur. Bu kadar önemli olan başarısız olma durumu sonucunda işletmeler iflas etme konumuna gelmeden önce faaliyette buldukları sürece başarısızlığa sebep olacak tüm riskleri önceden belirlemek ve işletmenin geleceği hakkında tahminde bulunabilmek için çalışmalar yapılması gereği duyulmuştur (Çelik,2018:527).

Finansal başarısızlık tahmin yöntemlerinin yaklaşık olarak 50 yıllık bir geçmişi vardır. Edward I. Altman 1968 yılında ilk olarak iflas eden işletmeler üzerine bir çalışma yapmıştır ve bu işletmelerin iflas etme olasılıklarının önceden tahmin edilebilmesine yönelik finansal oranlar ile analizler yaparak bir model oluşturmuştur. Model işletmelerin finansal yönden problemlerinin olup olmadığı veya gelecek dönemlerde iflas olasılığının olup olmadığı tahmin edilmesine yönelik çalışmalara dayanmaktadır. Herhangi bir firmanın iflas etmesini ekonomi açısından sonuçları oldukça önemli ve büyüktür. Model sadece işletmelerin hangi olasılıklar sonucunda sorun yaşayacağını tahmini ile sınırlı değildir. Finansal başarısızlık olasılığının var olduğu tahmin edilen işletmenin böyle bir durum içerisinde nasıl davranması ve bu durumdan çıkabilmek için neler yapması gerektiği yönünden de büyük önem taşımaktadır (Kulalı, 2014:155-156).

Tezimizin uygulama bölümünde kullanmış olduğumuz Altman Z- Skor modeli aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

A. Z-Skor Modeli

Altman Z-Skor modeli, firmaların finansal başarısızlıklarını ve iflasa gitme olasılığını gösteren çok değişkenli bir diskriminant analizi olarak ifade edilmektedir. Üç farklı model ile ortaya konulmakta olan Altman modelinin genel yapısı 1968 yılında belirlenmiştir. 1983 yılında halka açık olmayan firmalar için ve daha sonra 2000 yılında imalat firmaları dışındaki firmalar için model yeniden geliştirilmiştir (Aksoy ve Göker, 2018:421). İlk çalışmasını 1968 yılında yapan Altman doğrusal diskriminant yöntemini kullanmıştır. Başlangıçta likidite, karlılık, finansal kaldıraç, faaliyet ve ödeme gücü olarak 5 grupta, 22 finansal oran tespit etmiştir. Araştırma sırasında istatistiksel teknikler kullanılarak, her bir bağımsız değişkenin açıklama gücü, değişkenler arasındaki karşılıklı ilişki, bağımsız değişkenlerin modelin doğruluğuna katkısı ve kendi fikirleri nedeniyle bu değişkenlerin sayısı beşe indirilmiştir. Altman'ın çalışmasında kullandığı oranlar, literatürdeki popülaritesine ve çalışmaya olan potansiyel uygunlukları değerlendirilerek seçilmiştir (Akyüz vd., 2017:66-67). Model ilk olarak 33 tanesi iyi durumda ve 33 tanesi iflas etmiş 66 Amerikan şirketi üzerine uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre Z Skor değeri 1.81'den az olan şirketler riskli yani iflas etme olasılığı yüksek, 2,99'dan fazla puana sahip şirketler sağlıklı ve 1,81 ile 2,99 arasındaki puana sahip şirketlerin sonuçları belirsiz olarak sınıflandırılmıştır (Altman vd., 2013:129).. Analiz sonuçlarına göre Altman modeli iflası bir yıl önceden %96 oranına kadar doğru tahmin etme başarısı göstermektedir (Karakozak ve Topaloğlu, 2016:117). Altman tarafından geliştirilen söz konusu model finansal başarısızlığın tahmin edilmesinin yanı sıra, yatırımcılara, kaynak sağlayan kişi ve kurumlara firmanın finansal durumu hakkında bilgi de sunmaktadır (Turaboğlu vd., 2017:251). Modelin geliştirilmesinden sonraki 31 yıl içinde (1999 yılına kadar) yapılan çok sayıda teste göre söz konusu model iflasları bir yıl öncesine kadar %80–90 aralığında doğru bir şekilde gösterdiği belirlenmiştir (Sulphrey ve Nisa, 2013:146).

B. Z-Skor Rasyoları

Altman Z Skor modeli, firmaların halka açıklığı ve sanayi işletmesi olup olmamasına göre üç farklı model ile ifade edilmektedir (Civan ve Dayı, 2014:3). Z-Skor modeli, altı temel mali tablo verisi ve bir piyasa tabanlı veriden

oluşturulmaktadır. Bu yedi veriyi içeren beş farklı oran birleştirilerek, aşağıdaki şekilde bir Z-skor modeli oluşturulmaktadır (Akpınar ve Akpınar, 2016:5).

$$Z = 1,2X1 + 1,4X2 + 3,3X3 + 0,6X4 + 1,0X5$$

(Denklem 3)

X1= Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar: İşletmelerin likiditesini ve büyüklük özelliğini dikkate almaktadır. Kısa vadeli varlıklardan kısa vadeli yükümlülükler çıkarıldıktan sonra elde edilen sonusun toplam varlıklara bölünmesi ile bulunur.

X2= Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar: İşletmelerin faaliyette bulunduğu zaman içerisindeki kazanma gücünü gösteren karlılığı ölçmektedir. Bu nedenden dolayı faaliyette bulunulan döneme karşı duyarlıdır.

X3= Faiz ve Vergi Öncesi Kar / Toplam Varlıklar: İşletmenin operasyonel karlılığını göstermektedir. Faaliyet verimliliğini vergi ve faiz etkisi olmadan ölçülmesini sağlamaktadır. Ekonomik başarısızlıkla karşı karşıya olan işletmeler için bu özellikle önemlidir, çünkü uzun vadeli hayatta kalmalarının göstergesi olan işletme getirilerini gösterir.

X4= Toplam Piyasa Değeri / Toplam Yükümlülükler: İşletme değerine olan algıyı ölçmek piyasanın perspektifini dikkate alır. Bu, işletme varlıklarının ne derecede düşebileceğinin bir ölçüsüdür ve tehlike sinyali olduğunda güvenli fiyat dalgalarını yansıtan piyasa boyutunu göstermektedir.

X5= Toplam Satışlar / Toplam Varlıklar: Varlık devir hızı oranını ortaya koymaktadır. Standart toplam varlık devir hızı, işletmenin varlıklarını satışlara dönüştürme kabiliyetini ölçer. Yönetimin, sektörden sektöre büyük ölçüde değişen rekabet koşullarıyla başa çıkma becerisini göstermektedir (Poyraz ve Uçma, 2006:5).

Yapılan hesaplamalar sonucunda elde edilen verilere göre işletmelerin iflas olasılığının olup olmadığını belirleyen Altman, değer 1,81'in altında olmasını yüksek iflas riski olan işletme, 2,99'un üzerinde olmasını ise iflas etme riski olmayan işletme olarak değerlendirmiştir. Z skor değeri 1,81 ile 2,99 arasında çıkan işletmeler için ise yatırım yaparken dikkatli davranılmasını ve daha fazla araştırma yapılması gerektiğini belirtmiştir. Altman araştırmacıların gri alan için yani 1,81 ile 2,99 arasında tek bir değer belirlemek ve yanlış sınıflandırmayı azaltmak istemeleri durumunda 2,67

değerini sınır değer olarak kabul edebileceklerini ifade etmiştir (Akyüz vd., 2017:66-67).

Altman ilk çalışmasında öz kaynakların piyasa değeri/toplam yükümlülükler oranından faydalanmıştır. Fakat bu oranın hesaplanabilmesi için öz kaynakların piyasa değerinin tespit edilebiliyor olması gerekmektedir. Bu durum ise modelin halka açık olmayan firmalarda uygulanabilir olmasını engellemektedir (Aksoy ve Göker, 2018:422). Altman hisse senedi değeri olmayan firmalar için modeli değiştirmiştir. Söz konusu değişiklik, öz kaynakların piyasa değerinin kullanıldığı dördüncü oranda öz kaynakların defter değeri ile yapılmıştır. Böylece yeni model aşağıdaki gibi olmuştur (İftikhar, 2018:9)

$$Z' = 0.717(X1) + 0.847(X2) + 3.107(X3) + 0.420(X4) + 0.998(X5)$$

(Denklem 4)

X4=Öz Sermayenin Cari Değeri/Borçların Defter Değeri

Altman formülün yeni versiyonunda yukarıda yazılmış olan orana yer vermiştir. Oran değişikliği sebebiyle katsayılar da değişim meydana gelmiştir. Bu durumda Z-Skor ise; $1,23 < Z < 2,99$ sınırları arasında yer almaktadır (Kulalı, 2016:287).

İlk iki modelinde halka açık olan ve olmayan işletmeleri dikkate alan Altman yaptığı son modelinde ise imalat firmaları dışındaki firmalar için uygulanabilecek bir fonksiyon geliştirmiştir (Aksoy ve Göker, 2018:423). Model ve değişkenler şu şekilde olmuştur; (Mammadli ve Helhel, 2017:1222)

$$Z'' = 6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4)$$

(Denklem 5)

X1 = Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar

X2 = Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar

X3 = Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar

X4 = Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar

Bu modelde X5 değişkeni çıkarılarak potansiyel endüstrinin etkisinin minimize edilmesi sağlanmıştır (Kırkıl, 2016:41). Çıkan sonuçlara göre ise, Z''-Skor değeri 1,1'den küçük işletmelerin kredi ödemeleri son derece riskli ve iflas olasılığı yüksektir. 1,1 ile 2,6 arasında Z''-skorlu işletmeler belirsizdir ve incelenme gereksinimi vardır.

Z"-skor değeri 2,6'dan büyük olan işletmelerin ise kredi ödeme riski düşük olup iflas olasılığı düşüktür (Soba vd., 2016:76).

V.TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN TİCARİ BANKALARIN İFLAS RİSKİNİN HESAPLANMASI

A. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ülke ekonomisinin büyük bir bölümünü ve hizmet sektörünün en önemli parçalarından birini bankacılık sektörü oluşturmaktadır. Bu nedenden dolayı bankacılık sektöründe meydana gelen başarı veya başarısızlık durumları ekonomik gelişmeleri direkt olarak etkilemektedir. Bankacılık sektöründe performansın düşük veya yüksek olması tüm finansal piyasa paydaşları için önem taşımaktadır. Bankalar, ekonominin en önemli parçalarından biri olarak ticari faaliyetlerde bulunan işletmelere finansman desteği, temel finansal hizmetlerin sunumu ve ödeme sistemlerine erişim gibi çeşitli imkanlar sunmaktadır. Bankalar tüm bu faaliyetlerde bulunurken bazı riskler ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Risk yönetimi iyi yapılmadığı takdirde bankalar aktifleri veya karları yüksek olsa bile iflas tehlikesi ile karşı karşıyadır. Tezimiz de elde ettiğimiz veriler sonucunda hem banka yöneticileri hem de yatırım yapmayı düşünen kişilerin veya kurumların doğru karar vermelerinde önemli bir yere sahiptir.

Bu tezin amacı Türkiye’de faaliyet gösteren ve aktif büyüklüklerine göre belirlenmiş 10 ticari bankanın, ülkemizde ve dünyada yaşanan finansal dalgalanmalar sonucu ekonominin bel kemiği olan söz konusu kurumların iflas riskini ortaya koymak ve finansal piyasa paydaşlarının alacakları kararlarda ihtiyaç duydukları finansal bilgileri sağlıklı bir şekilde sunmaktır.

B.Araştırmanın Yöntemi

Tezimizde yukarıda anlatmış olduğumuz Altman’ın Z-Skor modellerinden imalat sektöründeki firmaların dışındaki firmalar için uygulanmakta olan üçüncü model kullanılmıştır. Fonksiyonda yer alan çalışma (net işletme) sermayesi olarak dönen varlıklar – kısa vadeli borçlar tanımına bağlı kalınarak bankaların finansal tablo

raporlarında yer verilen vadesi bir (1) yıla kadar olan varlıkların toplam değeri ile vadesi bir (1) yıla kadar olan toplam yükümlülüklerinin farkı olarak hesaplanmıştır. Dağıtılmayan kar kalemi olarak bankaların finansal tablolarında yer alan geçmiş yıl karları ve faiz vergi öncesi kar kalemi için sürdürülen faaliyetler vergi öncesi kar/zarar hesabı kullanılmıştır.

Kullanmış olduğumuz formül;

$$Z'' = 6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4)$$

X1 = Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar

X2 = Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar

X3 = Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar

X4 = Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar

Çizelge 2: Z''-Skor Sonuçlarının Yorumlanması

Z''- Skor	Sonuç
$Z'' < 1,1$	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
$1,1 < Z'' < 2,6$	Belirsiz (Gri Bölge)
$Z'' > 2,6$	Güvenli (Yeşil Bölge)

Çıkacak olan sonuçlara göre, Z'' – skor değeri 1,1 değerinden küçük olan bankalar için yüksek derecede riskli ve iflas olasılığının yüksek olduğu, Z''- skor değeri 1,1 ile 2,6 değerleri arasında olan bankalar için belirsiz ve incelenme gereksinimine ihtiyaç olduğu, Z''- skor değeri 2,6 değerinden yüksek olan bankalar için ise iflas olasılığı düşük olduğu yorumları yapılacaktır.

C.Araştırmanın Verileri

Kamu Aydınlatma Platformu tarafından araştırmaya konu olan T.C Ziraat Bankası, Türkiye İş Bankası, Türkiye Garanti Bankası, Akbank, Türkiye Halk Bankası, Yapı ve Kredi Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası, QNB Finansbank, Denizbank ve Türk Ekonomi Bankası olarak 2014 yılı aktif büyüklüklerine göre belirlenmiş ilk 10 ticari bankanın 2014-2019 yılları arasındaki yayımlanan finansal tablo setlerinden veriler elde edilmiştir.

2014 yılı Z”- Skor değerlerinin hesaplanabilmesi için gerekli olan veriler Çizelge 3’de ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Bankaların çalışma sermayesi vadesi bir yıla kadar olan varlıkları ve yine vadesi bir yıla kadar olan yükümlülükleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çizelge 3: 2014 Yılı Finansal Tablo Verileri

Bankalar	Toplam Varlıklar (Bin Türk Lirası)	Pay Senetleri Defter Değeri (Bin Türk Lirası)	Çalışma Sermayesi (Bin Türk Lirası)	Toplam Yabancı Kaynaklar (Bin Türk Lirası)	Faiz ve Vergi Öncesi Kar/Zarar (Bin Türk Lirası)	Dağıtılmayan Kar (Bin Türk Lirası)
T.C Ziraat Bankası	247.600.311	28.540.164	-92.354.916	219.060.147	5.178.733	159.798
Türkiye İş Bankası	237.771.975	29.311.067	-68.383.220	208.460.908	4.231.068	0,00
Türkiye Garanti Bankası	219.667.917	26.750.287	-55.268.448	192.917.630	4.162.463	0,00
Akbank	205.450.620	25.111.826	-56.683.826	180.338.794	4.037.966	0,00
Türkiye Halk Bankası	155.423.019	16.535.922	-49.859.704	138.887.097	2.727.255	0,00
Yapı ve Kredi Bankası	182.292.612	20.217.699	-47.122.640	162.074.913	2.369.625	0,00
Türkiye Vakıflar Bankası	158.217.726	14.771.750	-64.711.050	143.445.976	2.213.676	0,00
QNB Finansbank	75.206.354	8.574.148	-15.011.188	66.632.206	1.142.209	0,00
Denizbank	70.930.617	7.139.155	-20.527.321	63.791.462	1.131.081	1.134.165
Türk Ekonomi Bankası	62.991.889	5.902.979	-18.292.845	57.088.910	795.055	9.497

Çizelge 3’de gösterilmiş olan bu veriler doğrultusunda Altman Z” – Skor modelinde belirlenmiş olan X1, X2, X3 ve X4 değerlerinin 2014 yılı için hesaplamaları yapılmıştır. Bu hesaplamalar Çizelge 4 içerisinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Çizelge 4: 2014 Yılı Z”- Skor Hesaplamaları

Bankalar	X1 (Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	X2 (Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	X3 (Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	X4 (Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)
T.C Ziraat Bankası	-0,3730	0,0006	0,0209	0,1303
Türkiye İş Bankası	-0,2876	0,0000	0,0178	0,1406
Türkiye Garanti Bankası	-0,2516	0,0000	0,0189	0,1387
Akbank	-0,2759	0,0000	0,0197	0,1392
Türkiye Halk Bankası	-0,3208	0,0000	0,0175	0,1191
Yapı ve Kredi Bankası	-0,2585	0,0000	0,0130	0,1247
Türkiye Vakıflar Bankası	-0,4090	0,0000	0,0140	0,1030
QNB Finansbank	-0,1996	0,0000	0,0152	0,1287
Denizbank	-0,2894	0,0160	0,0159	0,1119
Türk Ekonomi Bankası	-0,2904	0,0001	0,0126	0,1034

2015 yılı Z”- Skor değerlerinin hesaplanabilmesi için gerekli olan veriler Çizelge 5’de ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Bankaların çalışma sermayesi vadesi bir yıla kadar olan varlıkları ve yine vadesi bir yıla kadar olan yükümlülükleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çizelge 5: 2015 Yılı Finansal Tablo Verileri

Bankalar	Toplam Varlıklar (Bin Türk Lirası)	Pay Senetleri Defter Değeri (Bin Türk Lirası)	Çalışma Sermayesi (Bin Türk Lirası)	Toplam Yabancı Kaynaklar (Bin Türk Lirası)	Faiz ve Vergi Öncesi Kar/Zarar (Bin Türk Lirası)	Dağıtılmayan Kar (Bin Türk Lirası)
T.C Ziraat Bankası	302.848.326	31.546.269	-107.329.447	271.302.057	6.567.623	159.798
Türkiye İş Bankası	275.717.584	32.034.990	-83.349.426	243.682.594	3.783.697	9.547
Türkiye Garanti Bankası	254.342.586	30.981.055	-63.839.989	223.361.531	4.308.877	0,00
Akbank	234.808.988	26.689.177	-66.638.791	208.119.811	3.827.671	0,00
Türkiye Halk Bankası	187.729.350	19.424.343	-63.058.289	168.305.007	2.855.643	0,00
Yapı ve Kredi Bankası	220.369.420	23.084.011	-60.248.999	197.285.409	2.389.488	0,00
Türkiye Vakıflar Bankası	182.947.124	16.767.548	-69.282.076	166.179.576	2.470.293	0,00
QNB Finansbank	85.727.397	9.023.776	-14.265.039	76.703.621	902.849	0,00
Denizbank	84.220.667	8.269.319	-27.093.789	75.951.348	871.675	1.556.692
Türk Ekonomi Bankası	71.960.342	6.961.824	-20.638.226	64.998.518	791.062	9.497

Çizelge 5’de gösterilmiş olan bu veriler doğrultusunda Altman Z” – Skor modelinde belirlenmiş olan X1, X2, X3 ve X4 değerlerinin 2015 yılı için hesaplamaları yapılmıştır. Bu hesaplamalar Çizelge 6 içerisinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Çizelge 6: 2015 Yılı Z”- Skor Hesaplamaları

Bankalar	X1 (Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	X2 (Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	X3 (Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	X4 (Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)
T.C Ziraat Bankası	-0,3544	0,0005	0,0217	0,1163
Türkiye İş Bankası	-0,3023	0,0000	0,0137	0,1315
Türkiye Garanti Bankası	-0,2510	0,0000	0,0169	0,1387
Akbank	-0,2838	0,0000	0,0163	0,1282
Türkiye Halk Bankası	-0,3359	0,0000	0,0152	0,1154
Yapı ve Kredi Bankası	-0,2734	0,0000	0,0108	0,1170
Türkiye Vakıflar Bankası	-0,3787	0,0000	0,0135	0,1009
QNB Finansbank	-0,1664	0,0000	0,0105	0,1176
Denizbank	-0,3217	0,0180	0,0103	0,1089
Türk Ekonomi Bankası	-0,2868	0,0001	0,0110	0,1071

2016 yılı Z"- Skor Değerlerinin hesaplanabilmesi için gerekli olan veriler Çizelge 7'de ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Bankaların çalışma sermayesi vadesi bir yıla kadar olan varlıkları ve yine vadesi bir yıla kadar olan yükümlülükleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çizelge 7: 2016 Yılı Finansal Tablo Verileri

Bankalar	Toplam Varlıklar (Bin Türk Lirası)	Pay Senetleri Defter Değeri (Bin Türk Lirası)	Çalışma Sermayesi (Bin Türk Lirası)	Toplam Yabancı Kaynaklar (Bin Türk Lirası)	Faiz ve Vergi Öncesi Kar/Zarar (Bin Türk Lirası)	Dağıtılmayan Kar (Bin Türk Lirası)
T.C Ziraat Bankası	357.761.365	38.382.438	-121.853.521	319.378.927	8.569.135	906.345
Türkiye İş Bankası	311.625.913	35.960.981	-86.974.792	275.664.932	5.753.782	32.992
Türkiye Garanti Bankası	284.155.400	35.539.080	-78.199.566	248.616.320	6.293.438	0,00
Akbank	272.824.693	32.462.805	-63.759.131	240.361.888	5.697.550	0,00
Türkiye Halk Bankası	231.440.818	21.316.946	-79.777.650	210.123.872	3.351.550	0,00
Yapı ve Kredi Bankası	252.819.538	26.118.547	-70.182.704	226.700.991	3.644.685	0,00
Türkiye Vakıflar Bankası	212.539.905	19.238.711	-77.237.001	193.301.194	3.395.524	0,00
QNB Finansbank	101.503.054	10.126.328	-20.432.565	91.376.726	1.483.821	0,00
Denizbank	103.158.827	10.561.672	-33.825.779	92.597.155	1.647.654	1.556.692
Türk Ekonomi Bankası	79.727.390	7.799.401	-21.980.841	71.927.989	1.181.963	9.497

Çizelge 7’de gösterilmiş olan bu veriler doğrultusunda Altman Z” – Skor modelinde belirlenmiş olan X1, X2, X3 ve X4 değerlerinin 2016 yılı için hesaplamaları yapılmıştır. Bu hesaplamalar Çizelge 8 içerisinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Çizelge 8: 2016 Yılı Z”- Skor Hesaplamaları

Bankalar	X1 (Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	X2 (Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	X3 (Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	X4 (Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)
T.C Ziraat Bankası	-0,3406	0,0030	0,0240	0,1202
Türkiye İş Bankası	-0,2791	0,0001	0,0185	0,1305
Türkiye Garanti Bankası	-0,2752	0,0000	0,0221	0,1429
Akbank	-0,2337	0,0000	0,0209	0,1351
Türkiye Halk Bankası	-0,3447	0,0000	0,0145	0,1014
Yapı ve Kredi Bankası	-0,2776	0,0000	0,0144	0,1152
Türkiye Vakıflar Bankası	-0,3634	0,0000	0,0160	0,0995
QNB Finansbank	-0,2013	0,0000	0,0146	0,1108
Denizbank	-0,3279	0,0150	0,0160	0,1141
Türk Ekonomi Bankası	-0,2757	0,0001	0,0148	0,1084

2017 yılı Z"- Skor Değerlerinin hesaplanabilmesi için gerekli olan veriler Çizelge 9'da ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Bankaların çalışma sermayesi vadesi bir yıla kadar olan varlıkları ve yine vadesi bir yıla kadar olan yükümlülükleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çizelge 9: 2017 Yılı Finansal Tablo Verileri

Bankalar	Toplam Varlıklar (Bin Türk Lirası)	Pay Senetleri Defter Değeri (Bin Türk Lirası)	Çalışma Sermayesi (Bin Türk Lirası)	Toplam Yabancı Kaynaklar (Bin Türk Lirası)	Faiz ve Vergi Öncesi Kar/Zarar (Bin Türk Lirası)	Dağıtılmayan Kar (Bin Türk Lirası)
T.C Ziraat Bankası	434.274.509	47.009.828	-153.646.321	387.264.681	10.286.699	0,00
Türkiye İş Bankası	362.352.525	43.093.259	-105.009.762	319.259.266	6.548.625	2.399
Türkiye Garanti Bankası	325.232.274	41.331.210	-120.661.174	283.901.064	8.151.324	0,00
Akbank	316.030.868	40.424.506	-83.621.768	275.606.362	7.516.611	0,00
Türkiye Halk Bankası	305.350.648	25.376.739	-113.010.275	279.973.909	4.709.582	0,00
Yapı ve Kredi Bankası	297.810.320	30.097.927	-72.457.251	267.712.393	4.473.414	0,00
Türkiye Vakıflar Bankası	270.571.710	23.258.358	-107.065.226	247.313.352	4.675.132	0,00
QNB Finansbank	125.857.170	12.155.402	-27.336.177	113.701.768	2.048.965	0,00
Denizbank	121.048.284	12.812.905	-46.712.533	108.235.379	2.227.056	1.556.692
Türk Ekonomi Bankası	85.758.229	9.019.677	-26.928.084	76.738.552	1.312.931	9.497

Çizelge 9’da gösterilmiş olan bu veriler doğrultusunda Altman Z” – Skor modelinde belirlenmiş olan X1, X2, X3 ve X4 değerlerinin 2017 yılı için hesaplamaları yapılmıştır. Bu hesaplamalar Çizelge 10 içerisinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Çizelge 10: 2017 Yılı Z”- Skor Hesaplamaları

Bankalar	X1 (Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	X2 (Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	X3 (Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	X4 (Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)
T.C Ziraat Bankası	-0,3538	0,0000	0,0237	0,1214
Türkiye İş Bankası	-0,2898	0,0001	0,0181	0,1350
Türkiye Garanti Bankası	-0,3710	0,0000	0,0251	0,1456
Akbank	-0,2646	0,0000	0,0238	0,1467
Türkiye Halk Bankası	-0,3701	0,0000	0,0154	0,0906
Yapı ve Kredi Bankası	-0,2433	0,0000	0,0150	0,1124
Türkiye Vakıflar Bankası	-0,3957	0,0000	0,0173	0,0940
QNB Finansbank	-0,2172	0,0000	0,0163	0,1069
Denizbank	-0,3859	0,0130	0,0184	0,1184
Türk Ekonomi Bankası	-0,3140	0,0001	0,0153	0,1175

2018 yılı Z”- Skor Değerlerinin hesaplanabilmesi için gerekli olan veriler Çizelge 11’de ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Bankaların çalışma sermayesi vadesi bir yıla kadar olan varlıkları ve yine vadesi bir yıla kadar olan yükümlülükleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çizelge 11: 2018 Yılı Finansal Tablo Verileri

Bankalar	Toplam Varlıklar (Bin Türk Lirası)	Pay Senetleri Defter Değeri (Bin Türk Lirası)	Çalışma Sermayesi (Bin Türk Lirası)	Toplam Yabancı Kaynaklar (Bin Türk Lirası)	Faiz ve Vergi Öncesi Kar/Zarar (Bin Türk Lirası)	Dağıtılmayan Kar (Bin Türk Lirası)
T.C Ziraat Bankası	537.156.127	57.401.394	-184.942.855	479.754.733	7.960.938	6.737.998
Türkiye İş Bankası	416.387.604	49.720.624	-109.301.746	366.666.980	7.729.865	5.993.184
Türkiye Garanti Bankası	359.477.202	46.687.853	-78.581.716	312.789.349	8.445.261	397.309
Akbank	327.642.125	43.809.089	-68.706.554	283.833.036	6.975.856	0,00
Türkiye Halk Bankası	378.422.055	29.020.735	-148.000.866	349.401.320	2.717.818	704.534
Yapı ve Kredi Bankası	348.043.591	39.003.499	-95.294.335	309.040.092	5.855.491	0,00
Türkiye Vakıflar Bankası	331.355.641	28.350.190	-122.966.078	303.005.451	5.153.927	570.816
QNB Finansbank	157.415.735	14.572.049	-35.654.664	142.843.686	3.058.741	0,00
Denizbank	137.657.949	15.444.650	-54.140.871	122.213.299	2.291.478	1.245.272
Türk Ekonomi Bankası	96.997.164	9.738.508	-25.937.042	87.258.656	1.280.720	9.497

Çizelge 11’de gösterilmiş olan bu veriler doğrultusunda Altman Z” – Skor modelinde belirlenmiş olan X1, X2, X3 ve X4 değerlerinin 2018 yılı için hesaplamaları yapılmıştır. Bu hesaplamalar Çizelge 12 içerisinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Çizelge 12: 2018 Yılı Z”- Skor Hesaplamaları

Bankaların	X1 (Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	X2 (Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	X3 (Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	X4 (Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)
T.C Ziraat Bankası	-0,3443	0,0130	0,0148	0,1196
Türkiye İş Bankası	-0,2625	0,0144	0,0186	0,1356
Türkiye Garanti Bankası	-0,2186	0,0011	0,0235	0,1493
Akbank	-0,2097	0,0000	0,0213	0,1543
Türkiye Halk Bankası	-0,3911	0,0019	0,0072	0,0831
Yapı ve Kredi Bankası	-0,2738	0,0000	0,0168	0,1262
Türkiye Vakıflar Bankası	-0,3711	0,0017	0,0156	0,0936
QNB Finansbank	-0,2265	0,0000	0,0194	0,1020
Denizbank	-0,3933	0,0090	0,0166	0,1264
Türk Ekonomi Bankası	-0,2674	0,0001	0,0132	0,1116

2019 yılı Z”- Skor Değerlerinin hesaplanabilmesi için gerekli olan veriler Çizelge 13’de ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Bankaların çalışma sermayesi vadesi bir yıla kadar olan varlıkları ve yine vadesi bir yıla kadar olan yükümlülükleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çizelge 13: 2019 Yılı Finansal Tablo Verileri

Bankalar	Toplam Varlıklar (Bin Türk Lirası)	Pay Senetleri Defter Değeri (Bin Türk Lirası)	Çalışma Sermayesi (Bin Türk Lirası)	Toplam Yabancı Kaynaklar (Bin Türk Lirası)	Faiz ve Vergi Öncesi Kar/Zarar (Bin Türk Lirası)	Dağıtılmayan Kar (Bin Türk Lirası)
T.C Ziraat Bankası	649.756.191	70.064.542	-233.327.448	579.691.649	7.648.114	173.382
Türkiye İş Bankası	468.059.471	58.873.465	-133.584.173	409.186.006	6.874.451	5.907.998
Türkiye Garanti Bankası	391.152.270	53.765.666	-74.436.277	337.386.604	7.816.281	0,00
Akbank	360.501.112	54.382.427	-72.713.074	306.118.685	6.801.334	0,00
Türkiye Halk Bankası	457.045.401	32.196.826	-189.673.841	424.848.575	1.968.257	0,00
Yapı ve Kredi Bankası	387.495.827	41.187.654	-86.644.067	346.308.173	4.338.936	0,00
Türkiye Vakıflar Bankası	419.425.553	33.026.273	-184.085.875	386.399.280	3.612.583	0,00
QNB Finansbank	181.680.511	16.685.059	-38.043.899	164.995.452	3.179.760	0,00
Denizbank	156.478.028	17.719.848	-62.184.368	138.758.180	1.477.361	1.245.272
Türk Ekonomi Bankası	107.350.168	9.720.574	-32.698.861	97.629.594	1.413.763	9.497

Çizelge 13’de gösterilmiş olan bu veriler doğrultusunda Altman Z” – Skor modelinde belirlenmiş olan X1, X2, X3 ve X4 değerlerinin 2019 yılı için hesaplamaları yapılmıştır. Bu hesaplamalar Çizelge 14 içerisinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Çizelge 14: 2019 Yılı Z”- Skor Hesaplamaları

Bankalar	X1 (Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	X2 (Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	X3 (Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	X4 (Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)
T.C Ziraat Bankası	-0,3591	0,0002	0,0118	0,1209
Türkiye İş Bankası	-0,2854	0,0126	0,0147	0,1439
Türkiye Garanti Bankası	-0,1903	0,0000	0,0200	0,1594
Akbank	-0,2017	0,0000	0,0189	0,1777
Türkiye Halk Bankası	-0,4150	0,0000	0,0043	0,0758
Yapı ve Kredi Bankası	-0,2236	0,0000	0,0112	0,1189
Türkiye Vakıflar Bankası	-0,4389	0,0000	0,0086	0,0855
QNB Finansbank	-0,2094	0,0000	0,0175	0,1011
Denizbank	-0,3974	0,0080	0,0094	0,1277
Türk Ekonomi Bankası	-0,3046	0,0001	0,0132	0,0996

D.Araştırmanın Bulguları

Altman Z''-Skor hesaplanmasında kullanılan değişkenlerin değerleri ve bankaların 2014-2019 dönemlerinin Z''-Skor değerleri Çizelge 15, Çizelge 16, Çizelge 17, Çizelge 18, Çizelge 19 ve Çizelge 20'de gösterildiği gibi hesaplanmıştır.

Çizelge 15: 2014 Yılı Altman Z'' -Skor Değerleri

Bankalar	6,56*X1(Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	3,26*X2(Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	6,72*X3(Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	1,05*X4(Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)	Z''- Skor Değeri (6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4))
T.C Ziraat Bankası	6,56*(-0,3730) = -2,4469	3,26*(0,0006) = 0,0020	6,72*(0,0209) = 0,1406	1,05*(0,1303) = 0,1368	-2,1676
Türkiye İş Bankası	6,56*(-0,2876) = -1,8867	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0178) = 0,1196	1,05*(0,1406) = 0,1476	-1,6174
Türkiye Garanti Bankası	6,56*(-0,2516) = -1,6505	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0189) = 0,1273	1,05*(0,1387) = 0,1456	-1,3776
Akbank	6,56*(-0,2759) = -1,8099	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0197) = 0,1321	1,05*(0,1392) = 0,1462	-1,5316
Türkiye Halk Bankası	6,56*(-0,3208) = -2,1044	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0175) = 0,1179	1,05*(0,1191) = 0,1250	-1,8615
Yapı ve Kredi Bankası	6,56*(-0,2585) = -1,6958	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0130) = 0,0874	1,05*(0,1247) = 0,1310	-1,4774
Türkiye Vakıflar Bankası	6,56*(-0,4090) = -2,6830	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0140) = 0,0940	1,05*(0,1030) = 0,1081	-2,4809
QNB Finansbank	6,56*(-0,1996) = -1,3094	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0152) = 0,1021	1,05*(0,1287) = 0,1351	-1,0722
Denizbank	6,56*(-0,2894) = -1,8985	3,26*(0,0160) = 0,0522	6,72*(0,0159) = 0,1072	1,05*(0,1119) = 0,1175	-1,6216
Türk Ekonomi Bankası	6,56*(-0,2904) = -1,9050	3,26*(0,0001) = 0,0003	6,72*(0,0126) = 0,0848	1,05*(0,1034) = 0,1086	-1,7113

Çizelge 16: 2015 Yılı Altman Z” -Skor Değerleri

Bankalar	6,56*X1(Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	3,26*X2(Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	6,72*X3(Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	1,05*X4(Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)	Z”- Skor Değeri (6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4))
T.C Ziraat Bankası	6,56*(-0,3544) = -2,3249	3,26*(0,0005) = 0,0016	6,72*(0,0217) = 0,1457	1,05*(0,1163) = 0,1221	-2,0554
Türkiye İş Bankası	6,56*(-0,3023) = -1,9831	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0137) = 0,0922	1,05*(0,1315) = 0,1380	-1,7527
Türkiye Garanti Bankası	6,56*(-0,2510) = -1,6466	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0169) = 0,1138	1,05*(0,1387) = 0,1456	-1,3871
Akbank	6,56*(-0,2838) = -1,8617	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0163) = 0,1095	1,05*(0,1282) = 0,1347	-1,6175
Türkiye Halk Bankası	6,56*(-0,3359) = -2,2035	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0152) = 0,1022	1,05*(0,1154) = 0,1212	-1,9801
Yapı ve Kredi Bankası	6,56*(-0,2734) = -1,7935	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0108) = 0,0729	1,05*(0,1170) = 0,1229	-1,5978
Türkiye Vakıflar Bankası	6,56*(-0,3787) = -2,4843	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0135) = 0,0907	1,05*(0,1009) = 0,1059	-2,2876
QNB Finansbank	6,56*(-0,1664) = -1,0916	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0105) = 0,0708	1,05*(0,1176) = 0,1235	-0,8973
Denizbank	6,56*(-0,3217) = -2,1104	3,26*(0,0180) = 0,0587	6,72*(0,0103) = 0,0696	1,05*(0,1089) = 0,1143	-1,8678
Türk Ekonomi Bankası	6,56*(-0,2868) = -1,8814	3,26*(0,0001) = 0,0003	6,72*(0,0110) = 0,0739	1,05*(0,1071) = 0,1125	-1,6947

Çizelge 17: 2016 Yılı Altman Z'' -Skor Değerleri

Bankalar	6,56*X1 (Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	3,26*X2 (Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	6,72*X3 (Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	1,05*X4 (Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)	Z''- Skor Değeri (6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4))
T.C Ziraat Bankası	6,56*(-0,3406) = -2,2343	3,26*(0,0030) = 0,0098	6,72*(0,0240) = 0,1610	1,05*(0,1202) = 0,1262	-1,9374
Türkiye İş Bankası	6,56*(-0,2791) = -1,8309	3,26*(0,0001) = 0,0003	6,72*(0,0185) = 0,1241	1,05*(0,1305) = 0,1370	-1,5695
Türkiye Garanti Bankası	6,56*(-0,2752) = -1,8053	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0221) = 0,1488	1,05*(0,1429) = 0,1501	-1,5064
Akbank	6,56*(-0,2337) = -1,5331	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0209) = 0,1403	1,05*(0,1351) = 0,1418	-1,2509
Türkiye Halk Bankası	6,56*(-0,3447) = -2,2612	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0145) = 0,0973	1,05*(0,1014) = 0,1065	-2,0574
Yapı ve Kredi Bankası	6,56*(-0,2776) = -1,8211	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0144) = 0,0969	1,05*(0,1152) = 0,1210	-1,6032
Türkiye Vakıflar Bankası	6,56*(-0,3634) = -2,3839	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0160) = 0,1074	1,05*(0,0995) = 0,1045	-2,1720
QNB Finansbank	6,56*(-0,2013) = -1,3205	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0146) = 0,0982	1,05*(0,1108) = 0,1164	-1,1059
Denizbank	6,56*(-0,3279) = -2,1510	3,26*(0,0150) = 0,0489	6,72*(0,0160) = 0,1073	1,05*(0,1141) = 0,1198	-1,8750
Türk Ekonomi Bankası	6,56*(-0,2757) = -1,8086	3,26*(0,0001) = 0,0003	6,72*(0,0148) = 0,0996	1,05*(0,1084) = 0,1139	-1,5948

Çizelge 18: 2017 Yılı Altman Z” -Skor Değerleri

Bankalar	6,56*X1(Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	3,26*X2(Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	6,72*X3(Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	1,05*X4(Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)	Z”- Skor Değeri (6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4))
T.C Ziraat Bankası	6,56*(-0,3538) = -2,3209	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0237) = 0,1592	1,05*(0,1214) = 0,1275	-2,0343
Türkiye İş Bankası	6,56*(-0,2898) = -1,9011	3,26*(0,0001) = 0,0002	6,72*(0,0181) = 0,1214	1,05*(0,1350) = 0,1417	-1,6377
Türkiye Garanti Bankası	6,56*(-0,3710) = -2,4338	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0251) = 0,1684	1,05*(0,1456) = 0,1529	-2,1125
Akbank	6,56*(-0,2646) = -1,7358	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0238) = 0,1598	1,05*(0,1467) = 0,1540	-1,4219
Türkiye Halk Bankası	6,56*(-0,3701) = -2,4279	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0154) = 0,1036	1,05*(0,0906) = 0,0952	-2,2290
Yapı ve Kredi Bankası	6,56*(-0,2433) = -1,5960	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0150) = 0,1009	1,05*(0,1124) = 0,1180	-1,3771
Türkiye Vakıflar Bankası	6,56*(-0,3957) = -2,5958	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0173) = 0,1161	1,05*(0,0940) = 0,0987	-2,3809
QNB Finansbank	6,56*(-0,2172) = -1,4248	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0163) = 0,1094	1,05*(0,1069) = 0,1123	-1,2032
Denizbank	6,56*(-0,3859) = -2,5315	3,26*(0,0130) = 0,0424	6,72*(0,0184) = 0,1236	1,05*(0,1184) = 0,1243	-2,2412
Türk Ekonomi Bankası	6,56*(-0,3140) = -2,0598	3,26*(0,0001) = 0,0003	6,72*(0,0153) = 0,1029	1,05*(0,1175) = 0,1234	-1,8332

Çizelge 19: 2018 Yılı Altman Z” -Skor Değerleri

Bankalar	6,56*X1(Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	3,26*X2(Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	6,72*X3(Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	1,05*X4(Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)	Z”- Skor Değeri (6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4))
T.C Ziraat Bankası	6,56*(-0,3443) = -2,2586	3,26*(0,0130) = 0,0424	6,72*(0,0148) = 0,0996	1,05*(0,1196) = 0,1256	-1,9910
Türkiye İş Bankası	6,56*(-0,2625) = -1,7220	3,26*(0,0144) = 0,0469	6,72*(0,0186) = 0,1248	1,05*(0,1356) = 0,1424	-1,4079
Türkiye Garanti Bankası	6,56*(-0,2186) = -1,4340	3,26*(0,0011) = 0,0036	6,72*(0,0235) = 0,1579	1,05*(0,1493) = 0,1567	-1,1158
Akbank	6,56*(-0,2097) = -1,3756	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0213) = 0,1431	1,05*(0,1543) = 0,1621	-1,0705
Türkiye Halk Bankası	6,56*(-0,3911) = -2,5656	3,26*(0,0019) = 0,0062	6,72*(0,0072) = 0,0483	1,05*(0,0831) = 0,0872	-2,4239
Yapı ve Kredi Bankası	6,56*(-0,2738) = -1,7961	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0168) = 0,1131	1,05*(0,1262) = 0,1325	-1,5506
Türkiye Vakıflar Bankası	6,56*(-0,3711) = -2,4344	3,26*(0,0017) = 0,0055	6,72*(0,0156) = 0,1045	1,05*(0,0936) = 0,0982	-2,2261
QNB Finansbank	6,56*(-0,2265) = -1,4858	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0194) = 0,1306	1,05*(0,1020) = 0,1071	-1,2481
Denizbank	6,56*(-0,3933) = -2,5800	3,26*(0,0090) = 0,0293	6,72*(0,0166) = 0,1119	1,05*(0,1264) = 0,1327	-2,3062
Türk Ekonomi Bankası	6,56*(-0,2674) = -1,7541	3,26*(0,0001) = 0,0003	6,72*(0,0132) = 0,0887	1,05*(0,1116) = 0,1172	-1,5479

Çizelge 20: 2019 Yılı Altman Z” -Skor Değerleri

Bankalar	6,56*X1 (Çalışma Sermayesi / Toplam Varlıklar)	3,26*X2 (Dağıtılmamış Karlar / Toplam Varlıklar)	6,72*X3 (Faiz ve Vergiden Önceki Kar / Toplam Varlıklar)	1,05*X4 (Pay Senetlerinin Defter Değeri / Toplam Yabancı Kaynaklar)	Z”- Skor Değeri (6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4))
T.C Ziraat Bankası	6,56*(-0,3591) = -2,3557	3,26*(0,0002) = 0,0007	6,72*(0,0118) = 0,0791	1,05*(0,1209) = =0,1269	-2,1490
Türkiye İş Bankası	6,65*(-0,2854) = -1,8722	3,26*(0,0126) = 0,0411	6,72*(0,0147) = 0,0987	1,05*(0,1439) = =0,1511	-1,5814
Türkiye Garanti Bankası	6,56*(-0,1903) = -1,2484	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0200) = 0,1343	1,05*(0,1594) = =0,1673	-0,9468
Akbank	6,56*(-0,2017) = -1,3232	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0189) = 0,1268	1,05*(0,1777) = =0,1865	-1,0098
Türkiye Halk Bankası	6,56*(-0,4150) = -2,7224	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0043) = 0,0289	1,05*(0,0758) = =0,0796	-2,6139
Yapı ve Kredi Bankası	6,56*(-0,2236) = -1,4668	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0112) = 0,0752	1,05*(0,1189) = =0,1249	-1,2667
Türkiye Vakıflar Bankası	6,56*(-0,4389) = -2,8792	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0086) = 0,0579	1,05*(0,0855) = =0,0897	-2,7316
QNB Finansbank	6,56*(-0,2095) = -1,3737	3,26*(0,0000) = 0,0000	6,72*(0,0175) = 0,1176	1,05*(0,1011) = =0,1062	-1,1499
Denizbank	6,56*(-0,3974) = -2,6069	3,26*(0,0080) = 0,0261	6,72*(0,0094) = 0,0634	1,05*(0,1277) = =0,1341	-2,3833
Türk Ekonomi Bankası	6,56*(-0,3046) = -1,9982	3,26*(0,0001) = 0,0003	6,72*(0,0132) = 0,0885	1,05*(0,0996) = =0,1045	-1,8049

E. Araştırmanın Sonucu

Kamu Aydınlatma Platformundan tarafından yayınlanan finansal tablolardan elde edilen verilere göre hesaplanmış olduğumuz Z"-Skor değerlerinin bankalar için vermiş olduğu sonuçlar Çizelge 21, Çizelge 22, Çizelge 23, Çizelge 24, Çizelge 25 ve Çizelge 26 içerisinde yer almaktadır.

Çizelge 21: 2014 Yılı Z"-Skor Sonuçlarının Yorumlanması

Bankalar	Z"- Skor Değerleri	Sonuç
T.C Ziraat Bankası	-2,1676	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye İş Bankası	-1,6174	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Garanti Bankası	-1,3776	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Akbank	-1,5316	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Halk Bankası	-1,8615	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Yapı ve Kredi Bankası	-1,4774	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Vakıflar Bankası	-2,4809	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
QNB Finansbank	-1,0722	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Denizbank	-1,6216	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türk Ekonomi Bankası	-1,7113	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)

Çizelge 22: 2015 Yılı Z"-Skor Sonuçlarının Yorumlanması

Bankalar	Z"- Skor Değerleri	Sonuç
T.C Ziraat Bankası	-2,0554	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye İş Bankası	-1,7527	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Garanti Bankası	-1,3871	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Akbank	-1,6175	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Halk Bankası	-1,9801	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Yapı ve Kredi Bankası	-1,5978	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Vakıflar Bankası	-2,2876	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
QNB Finansbank	-0,8973	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Denizbank	-1,8678	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türk Ekonomi Bankası	-1,6947	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)

Çizelge 23: 2016 Yılı Z"-Skor Sonuçlarının Yorumlanması

Bankalar	Z"- Skor Değerleri	Sonuç
T.C Ziraat Bankası	-1,9374	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye İş Bankası	-1,5695	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Garanti Bankası	-1,5064	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Akbank	-1,2509	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Halk Bankası	-2,0574	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Yapı ve Kredi Bankası	-1,6032	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Vakıflar Bankası	-2,1720	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
QNB Finansbank	-1,1059	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Denizbank	-1,8750	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türk Ekonomi Bankası	-1,5948	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)

Çizelge 24: 2017 Yılı Z"-Skor Sonuçlarının Yorumlanması

Bankalar	Z"- Skor Değerleri	Sonuç
T.C Ziraat Bankası	-2,0343	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye İş Bankası	-1,6377	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Garanti Bankası	-2,1125	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Akbank	-1,4219	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Halk Bankası	-2,2290	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Yapı ve Kredi Bankası	-1,3771	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Vakıflar Bankası	-2,3809	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
QNB Finansbank	-1,2032	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Denizbank	-2,2412	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türk Ekonomi Bankası	-1,8332	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)

Çizelge 25: 2018 Yılı Z"-Skor Sonuçlarının Yorumlanması

Bankalar	Z"- Skor Değerleri	Sonuç
T.C Ziraat Bankası	-1,9910	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye İş Bankası	-1,4079	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Garanti Bankası	-1,1158	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Akbank	-1,0705	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Halk Bankası	-2,4239	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Yapı ve Kredi Bankası	-1,5506	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Vakıflar Bankası	-2,2261	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
QNB Finansbank	-1,2481	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Denizbank	-2,3062	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türk Ekonomi Bankası	-1,5479	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)

Çizelge 26: 2019 Yılı Z"-Skor Sonuçlarının Yorumlanması

Bankalar	Z"- Skor Değerleri	Sonuç
T.C Ziraat Bankası	-2,1490	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye İş Bankası	-1,5814	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Garanti Bankası	-0,9468	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Akbank	-1,0098	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Halk Bankası	-2,6139	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Yapı ve Kredi Bankası	-1,2667	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türkiye Vakıflar Bankası	-2,7316	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
QNB Finansbank	-1,1499	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Denizbank	-2,3833	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)
Türk Ekonomi Bankası	-1,8049	İflas olasılıklı (Kırmızı Bölge)

Bankalara özel olan Altman Z"-Skor modelinde X1 değeri çalışma (net işletme) sermayesini/ toplam varlıkları temsil etmektedir ve çalışma sermayesi kısa vadeli varlıklar ile kısa vadeli borçların farkı ile hesaplanmaktadır. Çalışmamızda da bu tanıma uygun olarak söz konusu bankaların vadesi bir yıla kadar olan varlıkları ve yine vadesi bir yıla kadar olan yükümlülükleri dikkate alınarak hesaplanmıştır. Çıkan sonuçlara göre Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların çalışmaya konu olan

tüm yıllarda negatif çalışma sermayesi ile çalıştığı saptanmıştır. Altman'ın belirlemiş olduğu formülde ağırlığı önemli yere sahip olan X1 değeri negatif sonuç verdiği için dolay bankaların Z''- Skor değerleri negatif bulunmuştur.

Sonuçların böyle çıkması ile birlikte bankacılık sektörünü iflas riskinden korumak için Basel Kriterleri tarafından minimum %8 olarak belirlenen ve önerilen sermaye yeterlilik oranının kontrol edilmesi zorunluluğunu getirmiştir. Bankacılık sektörü ve ticari bankaların Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından yayınlamış yıllık sermaye yeterlilik oranları şu şekildedir;

2014 yılı sermaye yeterlilik oranı bankacılık sektörü genelinde %16,30 olarak gerçekleşmiş olup, ticari bankalar için bu oran %15,68 olarak gerçekleşmiştir.

2015 yılı sermaye yeterlilik oranı bankacılık sektörü genelinde %15,56 olarak gerçekleşmiş olup ticari bankalar için bu oran %15 olarak gerçekleşmiştir.

2016 yılı sermaye yeterlilik oranı bankacılık sektörü genelinde %15,57 olarak gerçekleşmiş olup ticari bankalar için bu oran %15,10 olarak gerçekleşmiştir.

2017 yılı sermaye yeterlilik oranı bankacılık sektörü genelinde %16,87 olarak gerçekleşmiş olup ticari bankalar için bu oran %16,46 olarak gerçekleşmiştir.

2018 yılı sermaye yeterlilik oranı bankacılık sektörü genelinde %17,27 olarak gerçekleşmiş olup ticari bankalar için bu oran %16,91 olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılı sermaye yeterlilik oranı bankacılık sektörü genelinde %18,40 olarak gerçekleşmiş olup ticari bankalar için bu oran %17,95 olarak gerçekleşmiştir.

Türk bankacılık sisteminin ve ticari bankaların sermaye yeterlilik oranlarının belirlenen yüzdeler oranına göre daha yüksek bir seviyede gerçekleşmesine rağmen inceleme yapılan tüm yıllarda inceleme kapsamına alınan tüm bankaların Altman Z''- Skor modeline göre kırmızı bölgede yer aldıkları yani iflas risklerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçların böyle çıkması bankaların diğer analizler ile incelenmesi gereksinimi getirmiştir. Erken uyarı sistemlerinden CAMELS ile araştırmaya konu bankalar altı başlık altında 21 rasyo ile ayrıntılı şekilde analiz edilmiştir.

F. Erken Uyarı Sistemleri

Erken uyarı sistemleri, olumsuz bir durumun meydana gelmeden önce gerekli ipuçlarının belirlenerek söz konusu olabilecek olumsuzluğu engelleyebilmek için kullanılan analiz teknikleridir (Oktar ve Yüksel, 2015:38). İşletme için verileri, çeşitli ölçüm ve değerlendirme sonuçlarını hareketsiz duran bilgiler olmaktan çıkararak, sistemli bir şekilde günlük sıkıntıların çözülmesinde ve uzun dönemli kararların alınmasında kullanarak olumsuzluk meydana getirme ihtimali olan durumları önceden algılamaktır. Bundan dolayı erken uyarı sistemleri aslında bir bilgi ve değerlendirme sistemidir (Erdoğan,2010:12). Bu sayede, krizlerin hem bankalara hem de ülke ekonomisine vereceği zararların önüne geçilmiş olmaktadır. Bankaların tespit edilen bu eksikliklere karşı önlem alması sonucunda, sektörde verimlilik artışı yaşanacaktır (Yüksel,2015:77).

Erken uyarı için kurulan modelden çıkacak olumlu ya da olumsuz sonuçlar doğrultusunda, yöneticiler atılacak adımlarda daha bilinçli ve kararlı olacaklardır. Erken uyarı sistemi sektör içerisinde olan eksiklerin ve zayıf noktaların tespiti ve mikro boyutlara bakıldığında başarılı ya da başarısız olan bankaların ayırt edilebilmesini sağlar. Ayrım yapıldıktan sonra banka başarısızlıklarının önüne geçilmesi açısından önlemler alınabilmesine yani önlenmesine olanak sağlar. Bankalarda erken uyarı sistemleri finansal yapıda aktif rol oynayan oranlar kullanılarak oluşturulur. Bu oranlar genel olarak; likidite yapısına, aktifin kalitesine, sermaye yeterliliğine, karlılığa ve gelir gider yapısına ilişkin oranlar olarak gruplandırılabilir (Erdoğan,2010:14-15).

Denetimsel banka derecelendirme sistemleri, bankaların mevcut finansal durumunun belirlenmesi için etkili bir sistem olmasıyla bankacılık denetimi açısından büyük önem teşkil etmektedir. Denetim sırasında incelenen bankanın mevcut durumunu yansıtırlar ve banka kararlarında ve ekonomik koşullarda meydana gelen değişikliklerden sorumludurlar. ORAP, PATROL, CAEL ve CAMELS yaygın olarak kullanılan denetimsel banka derecelendirme sistemleri arasındadır. (Katrancı,2019:31).

Çalışmamızda çalışmaya konu olan ticari bankaların Altman Z-Skor modeli ile iflas risklerinin ölçülmesi sonrası CAMELS derecelendirme sistemi ile ticari bankacılığın genel verileri ve çalışmaya konu olan 10 bankaya analiz yapılmıştır.

1.CAMELS Derecelendirme Sistemi ve Bileşenleri

CAMELS sistemi ve bileşenlerinin değerlendirilmesinde kurumun büyüklüğü, yapısal karmaşıklığı ve işlemlerin zorluk derecesi gibi birçok faktör göz önüne alınmaktadır. Bu sistem aracılığıyla bankaların mali durumu, yasa ve düzenlemelere uygunluğu, yönetim kalitesi, risk profili, iç kontrol sistemi ve genel performansı sayısal olarak ortaya konmaktadır (Karaçor vd.,2017:50). CAMELS ilk harflerini aldığı 6 temel bileşenden meydana gelmektedir. C sermaye yeterliliği, A varlık kalitesi, M yönetim yeterliliği, E karlılığı, L likiditeyi, S ise piyasa risklerine duyarlılığı temsil etmektedir (Sakarya, 2010:13). Hesaplamalar araştırmaya konu olan yılların her bir rasyonun ilgili yıl ortalaması alınarak yapılmıştır.

a. Sermaye Yeterliliği

Bankanın maruz kalabileceği potansiyel kayıpları karşılayabilme yeteneğini göstermektedir ve finansal istikrar analizindeki en önemli faktörlerden biridir. Sermaye yeterliliği bileşenini oluşturan rasyolardan ağırlığı en yüksek olanı sermaye yeterliliği rasyosudur (Katrancı,2019:35). CAMELS modelinin ilk harfini oluşturan “C” sermaye yeterliliği performans endeksinin hesaplanmasında üç gösterge kullanılmıştır. Sermaye yeterliliği bileşeni ve bileşeni oluşturan göstergelerin ağırlıkları aşağıdaki gibidir:

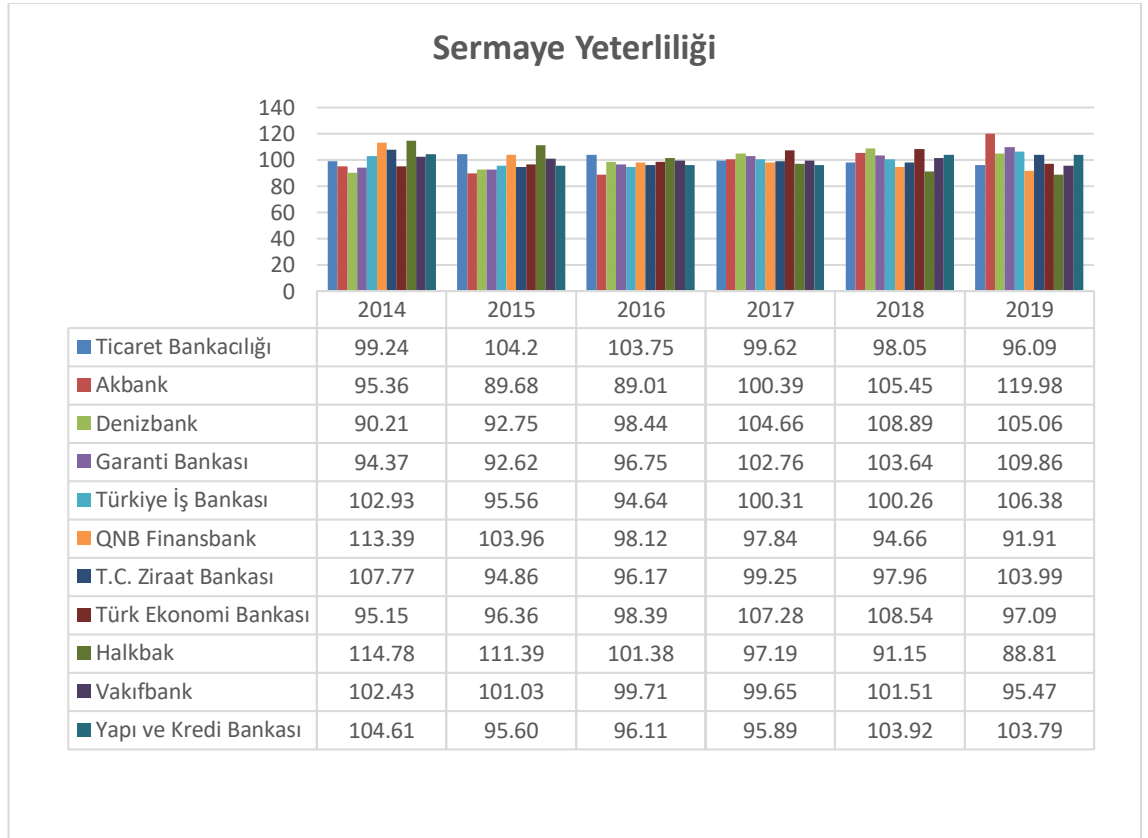
Çizelge 27: Sermaye Yeterliliği Rasyoları

Bileşen ve Oran Adı	Ağırlık	İlişki Yönü
(C) Sermaye Yeterliliği	%20	
Sermaye Yeterlilik Oranı	%40	+
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	%30	+
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	%30	+

Sermaye yeterlilik oranı ticari bankalar açısından analize konu olan yıllarda ve analize konu olan bankalarda Basel II’de öngörülen %8 minimum sınır oranının ve Banka Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun uygulamada bankalardan talep ettiği %12’nin üzerinde gerçekleşmiştir. Özkaynaklar / Toplam Aktifler rasyosu bankaların özkaynakların toplam aktifleri karşılama oranını vermektedir. Ekonominin iyileşme

sürecinde özkaynaklardan daha hızlı artan aktif yapısı nedeniyle oran azalmaktadır. Bu gelişim ekonominin iyi olduğu süreçlerde bankaların daha çok risk aldıklarını göstermektedir. Söz konusu bu rasyoda da hemen hemen tüm bankalarda aynı yönelim söz konusu olmuştur. Özkaynaklardan duran aktiflerin çıkarıldığı rasyo ile likit varlıkların özkaynakların oranlaması yapılmıştır. Bankalar krizler sonrasında duran varlık yatırımlarını sınırlamış, şubeler genellikle kiralanmak suretiyle açılmıştır. Bu durum aktif yapılarının daha likit olmasını sağlamıştır. Araştırmaya konu olan bankaların sermaye yeterliliği CAMELS notu ticari bankacılığın genelinin oranına yakın veya üstünde seyretmiştir. Sermaye yeterliliği konusunda bankalarda herhangi bir soruna rastlanmamıştır.

Şekil 1 : Sermaye Yeterliliği CAMELS

b.Aktif Kalitesi

Bankaların temel amacı olan karlılığının ve faaliyetlerini sürdürebilmesindeki temel unsur olan varlığının devamlılığı için en önemli faktörlerden biridir. Bankalar aktif büyüklükleri içerisinde en önemli kalem olan kredilerin geri ödenmemesi riskine karşı mali bünyelerini koruyabilmek için kullanılan kredilerin kalitesini dolayısıyla

da aktif kalitesini yüksek tutmaları gerekmektedir. Bankanın aktif kalitesi, aktifin gelir getirip getirmediği, gelir getirme gücü, gelirin sürekliliği, nakde dönüş kabiliyeti ve işletmenin kaynak yapısına uygun olup olmadığı açısından değerlendirilmektedir (Erdoğan,2010:15). CAMELS performans değerlendirme modelinin ilk harfini oluşturan “A” aktif kalitesi endeksinin hesaplanmasında üç gösterge kullanılmıştır. Aktif kalitesi bileşeni ve bileşeni oluşturan göstergelerin ağırlıkları aşağıdaki gibidir:

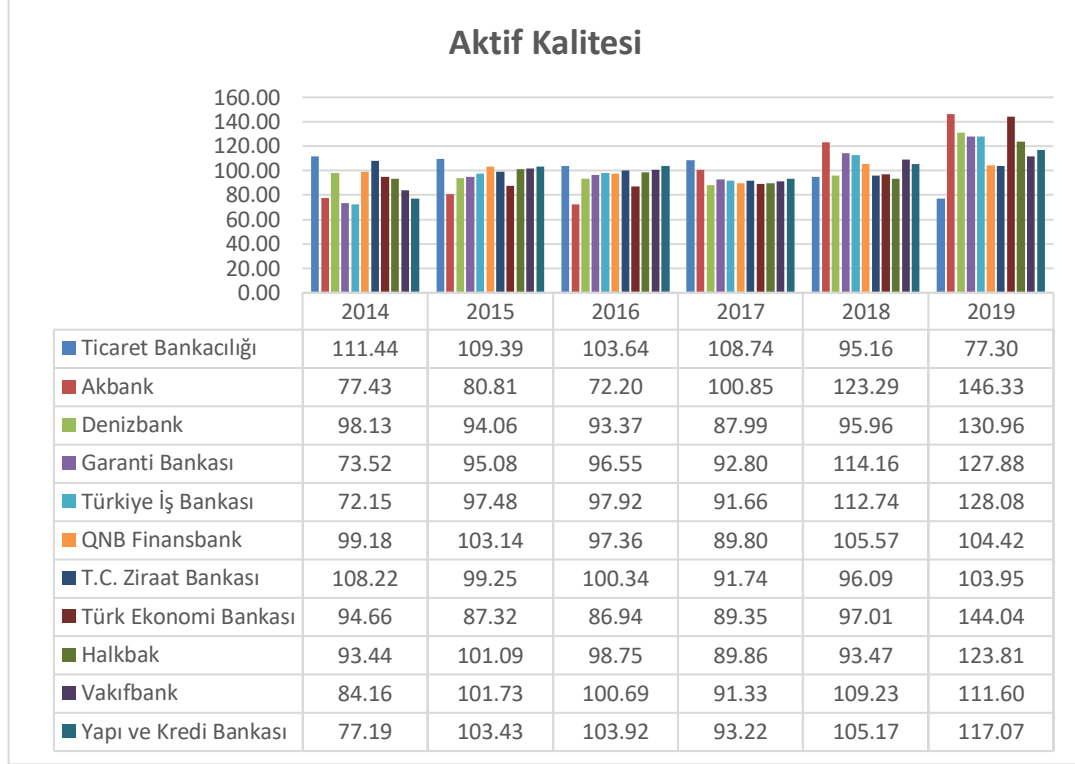
Çizelge 28: Aktif Kalitesi Rasyoları

Bileşen ve Oran Adı	Ağırlık	İlişki Yönü
(A) Aktif Kalitesi	%15	
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	%40	+
Takipteki Krediler / Toplam Krediler ve Alacaklar	%30	-
Duran Aktifler/ Toplam Aktifler	%20	-

Toplam kredilerin aktifler içerisinde yoğun olması bankaların kaynaklarını asıl işleri doğrultusunda kullandıklarını göstermektedir ve zaman içerisinde artış olduğu görülmektedir. 2017 yılı itibariyle takipteki kredilerin artması ile ticari bankacılığın genelinin aktif kalitesinde ciddi oranda düşüş yaşatmıştır. Ancak araştırma konumuz olan 10 ticari banka için aynı durum olmamıştır. Duran Aktifler / Toplam Aktifler rasyosu ile bankaların varlıkları içerisinde duran varlık payları incelenmiştir. Bankaların asıl faaliyet konularına yoğunlaşmaları açısından duran varlıklara çok fazla yatırım yapmaları istenmemektedir ve rasyoda büyük değişimler yaşanmamıştır.

Çalışmaya konu olan bankaların aktif kalitesi ticari bankacılığın genel durumuna göre her geçen yıl artarak ilerlemiştir ve bu konuda da bankalar açısından bir soruna rastlanmamıştır.

Şekil 2 : Aktif Kalitesi CAMELS

c.Yönetim Kalitesi

Yönetim kalitesi bileşeninde, yönetim kurulunun kurumun etkinliklerine ilişkin riskleri belirleme, ölçme, izleme, kontrol etme ve kurumun yürürlükteki yasa ve yönetmelikleri uygun olarak güvenli, sağlıklı ve etkili işletimini sağlama yeteneği ölçülmektedir. Bütün işletmelerde olduğu gibi bankalarda da amaç aktif ve pasiflerini belirli bir risk düzeyinde tutmak ve karlarını arttırıp bankanın piyasa değerini yükseltmektir. Bundan dolayı bu bileşen, bankaların üst yönetimi ile yönetim kurulunun temsil ettikleri bankanın faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan mevcut görevleriyle ilgili riskleri tanımlamak, ölçmek, izlemek ve kontrol etmek olarak tanımlanabilir. Bu nedenle yönetim kalitesi bileşeni yönetsel kapasiteyi ve performansı temsil etmektedir (Katrancı,2019:38).

Çizelge 29: Yönetim Kalitesi Rasyoları

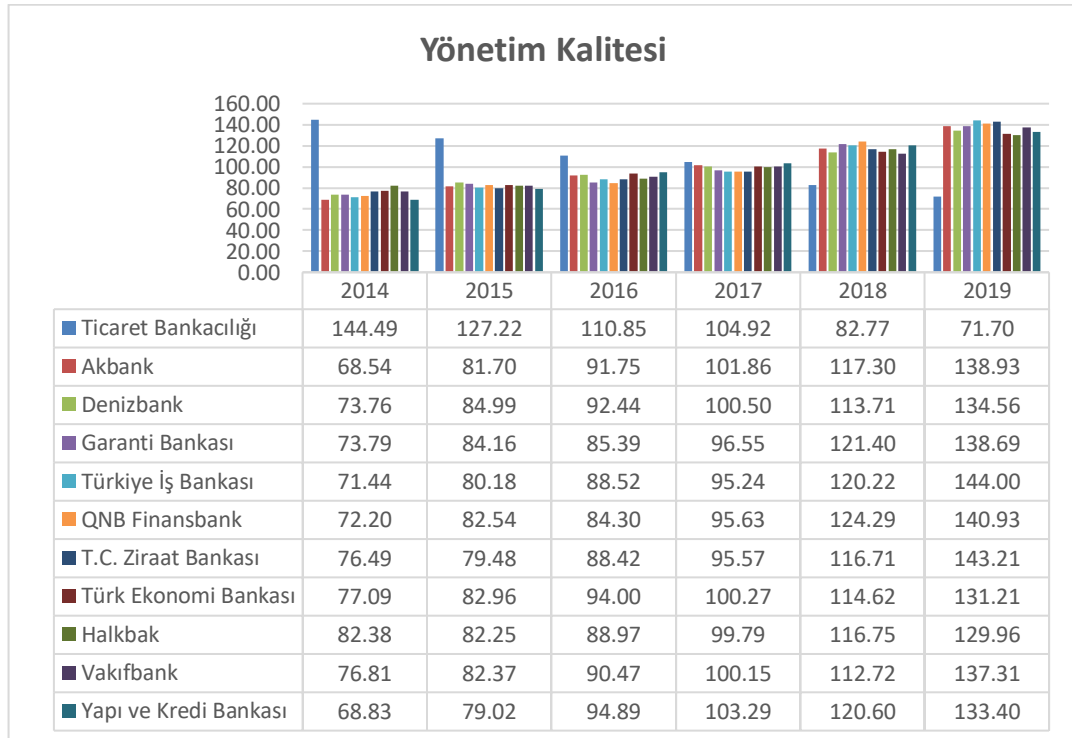
Bileşen ve Oran Adı	Ağırlık	İlişki Yönü
(M) Yönetim Kalitesi	%15	
Takipteki Krediler / Toplam Krediler ve Alacaklar	%40	-
Toplam Personel Sayısı / Toplam Şube Sayısı (Kişi)	%10	-
Toplam Mevduat / Toplam Şube Sayısı	%40	+
Krediler / Toplam Şube Sayısı	%10	-

Takipteki krediler banka yöneticilerinin kredi politikasını en iyi şekilde değerlendirme imkânı sunmaktadır. Son yıllarda takipteki kredilerin artmış olduğu görülmüştür.

Şube başına mevduat tutarının artışı; tasarrufların artmasına, enflasyonun düşmesine bağlı olarak tüketim yerini birikimin almasına ve halkın tasarruflarını bankalarda değerlendirme alışkanlıklarının artmış olmasına bağlanabilmektedir.

Bu doğrultuda çalışmaya konu olan bankalar her yıl yönetim kalitesi yönünden yükselerek devam etmiş ve 2018 yılı itibariyle ticari bankacılığın genelini geçmiştir.

Şekil 3: Yönetim Kalitesi CAMELS

d.Kârlılık

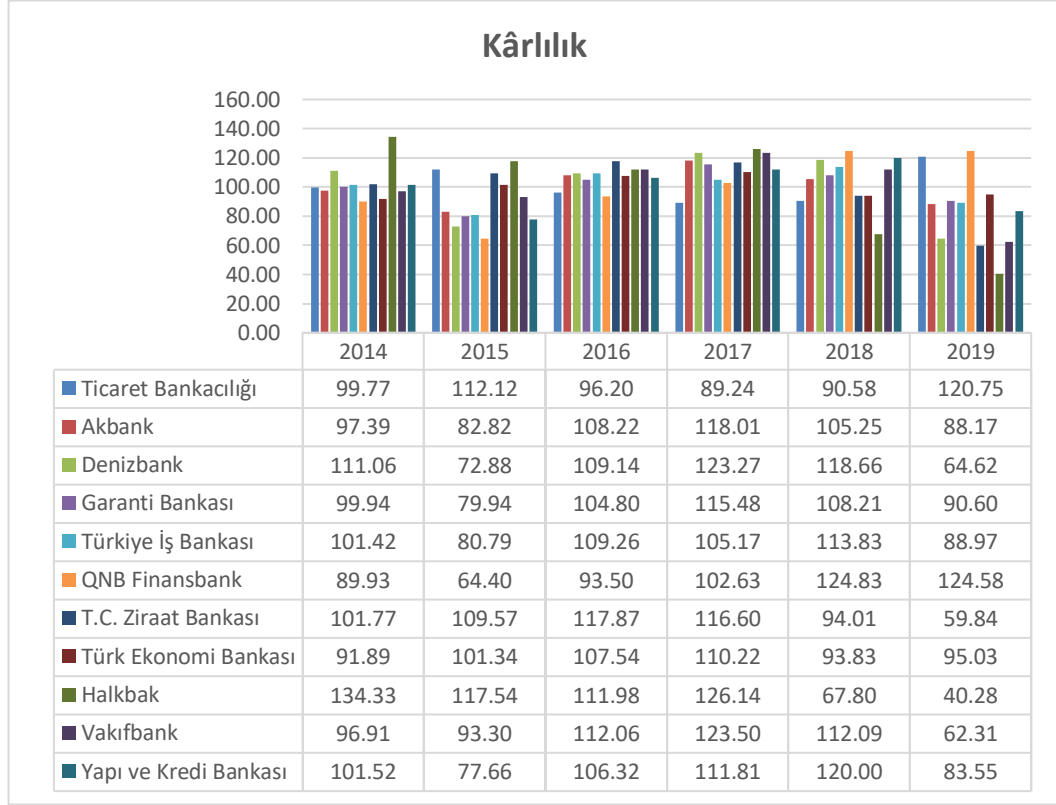
Bankacılık sektöründeki kârlılık; bankaların sektördeki rekabet güçlerinin ve aktiflerinin yönetim kalitesinin bir göstergesi, diğer yandan risk profilini yönetebilme ve güçlü sermaye yapısına sahip olabilme ihtimalinin belirleyicisi konumundadır. Bankanın kârlılığını değerlendiren bileşen olup, hem tarihsel ve kalite olarak kazançları değerlendirirken hem de mevcut yapının sürdürülebilirliğini dikkate almaktadır (Katrancı,2019:40). CAMELS performans değerlendirme modelinin bir diğer bileşeni olan “E” kârlılık performans endeksinin hesaplanmasında üç gösterge kullanılmıştır. Kârlılık bileşeni ve bileşeni oluşturan göstergelerin ağırlıkları aşağıdaki gibidir:

Çizelge 30: Kârlılık Rasyoları

Bileşen ve Oran Adı	Ağırlık	İlişki Yönü
(E) Kârlılık	%15	
Dönem Net Karı / Toplam Aktif	%35	+
Dönem Net Karı / Özkaynaklar	%35	+
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	%30	+

Kârlılık oranları hesaplamaları sonucunda çalışmaya konu olan tüm yıllarda çalışmaya konu olmuş bankaların kârlılık durumları ticari bankacılık sektörünün geneline göre fazla ya da yakın seyretmiştir. Son yılda birkaç bankada düşüş görülmüş olsa da bu durum iflase gitmek olarak yorumlanamamaktadır.

Şekil 4: Kârlılık CAMELS

e.Likidite

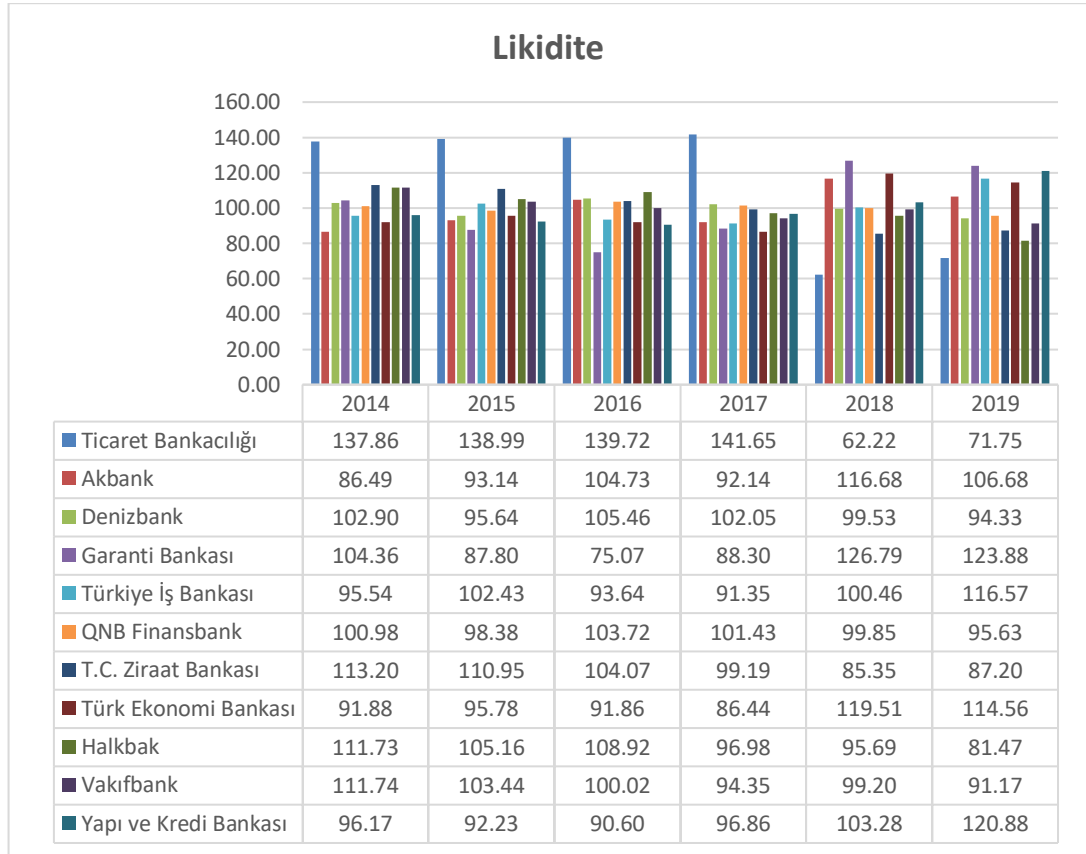
Bankaların karşı karşıya kalabileceği risklerden en önemlisi likidite riskidir. Genel olarak fon yönetimi uygulamaları; bankanın likidite seviyesini, finansal yükümlülüklerini zamanında ve etkili bir biçimde karşılayabilecek ve müşterileri likiditeye ihtiyaç duydukları zaman bunları yerine getirebilecek seviyede tutmaya yönelik olmalıdır. Likidite bileşeni bankanın nakit pozisyonunu ve nakde dönme becerisini ölçmektedir (Erdoğan,2010:16). CAMELS performans değerlendirme modelinin bir diğer bileşeni olan “L” likidite performans endeksinin hesaplanmasında dört gösterge kullanılmıştır. Likidite bileşeni ve bileşeni oluşturan göstergelerin ağırlıkları aşağıdaki gibidir:

Çizelge 31: Likidite Rasyoları

Bileşen ve Oran Adı	Ağırlık	İlişki Yönü
(L) Likidite	%20	
Likit Aktifler / Kısa vadeli Yükümlülükler	%40	+
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	%40	+
Krediler / Toplam Aktifler	%10	+
YP Likit Aktifler / YP Pasifler	%10	+

2017 senesine kadar ticari bankacılığı genelinin altında seyreden likidite durumları çalışmaya konu olan tüm yıllarda büyüyerek ilerlemiş ve çalışmaya konu olmuş tüm bankalar 2018 yılı itibarıyla ticari bankacılığın genelinin üstünde likidite puanına ulaşmıştır. Bu durum söz konusu bankaların likit sıkıntısı yaşamadıklarını göstermekle birlikte iflas riskinden de uzak olduğunu göstermektedir.

Şekil 5: Likidite CAMELS

f.Piyasa Riskine Duyarlılık

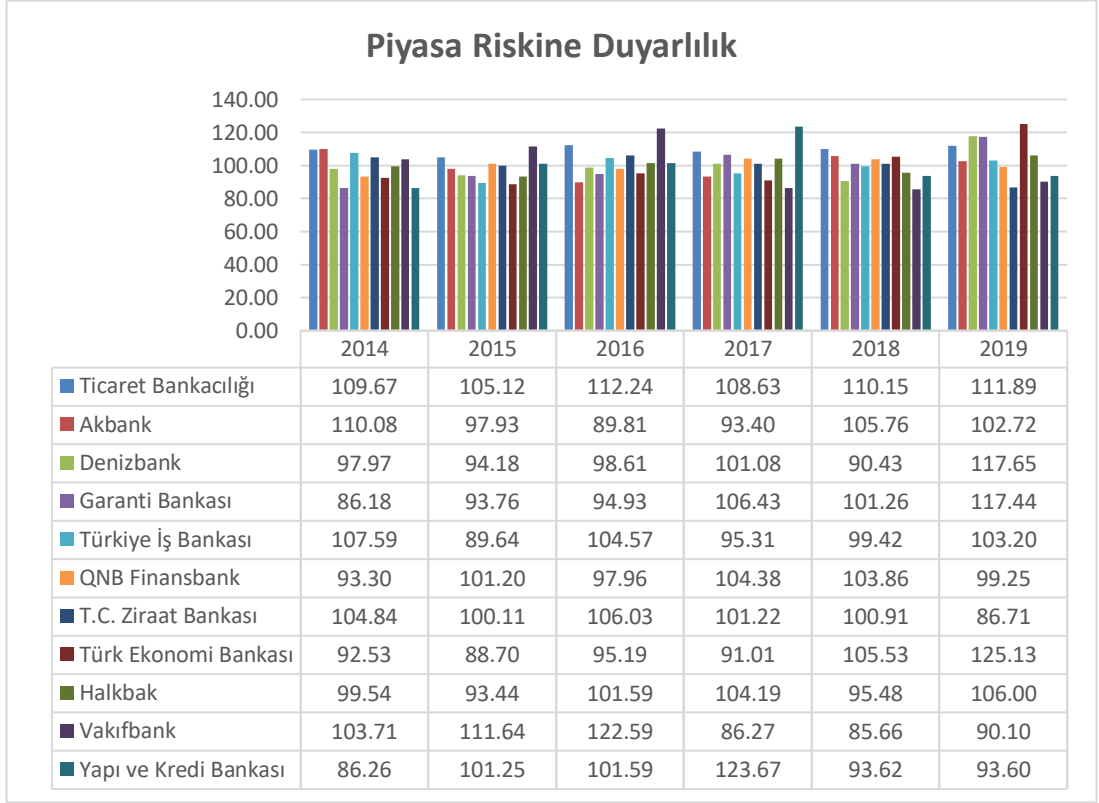
Piyasada meydana gelen fiyat değişimleri döviz kurundaki dalgalanmadan, faiz oranlarındaki ya da hisse senedi fiyatlarındaki değişimlerden dolayı değerlerinde azalma meydana gelmesi olasılığı piyasa riski olarak tanımlanmaktadır. Bundan dolayı bankaların faiz oranlarının yanı sıra kurdaki, hisse senedi fiyatlarındaki ve mal fiyatlarındaki değişimlerin sonucunda oluşan piyasa riskine duyarlılığı söz konusu olan bu bileşen içerisinde değerlendirmektedir (Katrancı,2019:43). CAMELS performans değerleme modelinin son bileşeni olan “S” piyasa riskine duyarlılık performans endeksinin hesaplanmasında üç gösterge kullanılmıştır. Piyasa riskine duyarlılık bileşeni ve bileşeni oluşturan göstergelerin ağırlıkları aşağıdaki gibidir:

Çizelge 32: Piyasa Riskine Duyarlılık Rasyoları

Bileşen ve Oran Adı	Ağırlık	İlişki Yönü
(S) Piyasa Riskine Duyarlılık	%15	
YP Aktifler / YP Pasifler	%40	-
Net Faiz Geliri (Gideri) / Toplam Aktifler	%40	-
3 Ay Vadede Faize Duyarlı Aktifler / 3 Ay Vadede Faize Duyarlı Pasifler	%20	-

Piyasa riski duyarlılık oranlarında da birbirlerine yakın ve yükselmekte olan oranlarla ilerlemiş ve söz konusu bankalar açısından bu rasyo için de iflasın söz konusu olduğunu söylemek mümkün olmamaktadır.

Şekil 6: Piyasa Riskine Duyarlılık CAMELS

VI.SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkedeki finansal yapının güçlü olması ya da zayıf olması bankaların durumuna bağlı olmaktadır. Bankacılık sektörü, istenilen düzeyde ekonomik büyüme ve hızlı bir şekilde gelişmenin gerçekleştirilmesinde önemli bir sektördür. Finansal sistem içerisinde yer alan bankalar ekonomide temel bir rol üstlenmiş olup bu doğrultuda çeşitli fonksiyonları ve faaliyetleri bulunmaktadır. Bu faaliyetler içerisinde para yaratma, alış–verişinde güveni sağlama, yatırım ve kredilendirme faaliyetlerini yerine getirme, fonları toplayarak büyük fonların oluşmasına hizmet etmek, ulusal ve uluslararası ticareti geliştirmek, ödemeler ve fon transferleri mekanizması ile ekonomik hayatı canlı tutmak açısından en önemlileridir. Bankalar yerli ekonomi ve toplumsal yaşantı açısından büyük önem arz etmektedirler. Para ve sermaye piyasasının en önemli kurumları arasında yer almaktadırlar. Bu nedenle bankacılık sektöründe performansın düşük veya yüksek olması tüm finansal piyasa paydaşları açısından önem taşımaktadır. Bankalar tüm bu faaliyetlerini sürdürürken bazı riskler ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Risk yönetimi iyi yapılmadığı takdirde bankalar aktifleri veya karları yüksek olsa bile iflas tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Finansal başarısızlığın tahminine yönelik geliştirilen modeller arasında en çok bilinenlerden birisi Altman Z"-Score modelidir. Model muhasebe verilerine dayanması ve modelin başarı yüzdesinin oldukça yüksek olmasından dolayı çalışmamızda bankaların iflas riskini ortaya koymak için kullanılmıştır. Çalışmaya belirlenen dönemler arasında aktif büyüklüğüne göre sıralamada ilk 10'da yer alan bankalar alınmıştır. "Türkiye'de Faaliyet Gösteren Ticari Bankaların İflas Riski: Z"-Skor Modeli" isimli bu tezimiz, beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde giriş kısmı bulunmaktadır. Bu bölümde bankalar, bankaların karşılaşması muhtemel riskler ile Z"- Skor ile ilgili bilgiler verilmiştir ve tezin amacı ve öneminden söz edilmiştir.

İkinci bölümde finansal sistemin yapı taşı olan banka ve banka türlerinden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde bankacılık sektörünün karşılaşma olasılığı olan riskler ve Basel Kriterleri anlatılmaktadır.

Dördüncü bölümde temizde bankaların iflas riskinin belirlenmesi için analiz yaptığımız Z- Skor yönteminin çeşitleri, uygulandığı alanlar ve farklı formüllerinin neden olduğu hakkında ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır.

Beşinci ve son bölümde 2014-2019 yılları arasında aktif büyüklüklerine göre belirlenen bankaların verileri ve Z"- Skor analiz yöntemi ile finansal başarısızlık oranları ve CAMELS rasyo hesaplamalarının uygulaması yapılmıştır.

Tezimizin uygulama bölümünde Altman Z"-Skor değeri $Z'' < 1,1$ olması halinde "iflas olasılığının" yüksek olduğu, $1,1 < Z'' < 2,6$ olması halinde "belirsiz" durumda olup yorum yapılamayacağı ve $Z'' > 2,6$ olması halinde işletmenin "güvenli bölgede" olduğu değerlendirmelerini yapabilmek için hesaplamalar yapılmıştır. Daha sonra Altman Z Skor modelinin vermiş olduğu sonucun uygun olmayacağı düşüncesi ile CAMELS analizi yapılmıştır.

Yapmış olduğumuz çalışmada Altman Z"- Skor modelinin vermiş olduğu sonuçlar doğrultusunda Türkiye'de faaliyet göstermekte olan ve tezimize konu olan tüm ticari bankaların belirlenen bütün yıllarda sermaye yeterlilik oranlarının yeterli görülen seviyeden yüksek olmasına rağmen finansal başarısızlıklarının olduğu yani iflas risklerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Çıkan sonuçlar incelendiğinde bankaların çalışma sermayelerinin negatif olması sonuçların net bir şekilde negatif çıkmasına sebep olmuştur. Bankaların çalışma şeklinden dolayı varlıklar ve yükümlülük vadeleri arası uyumsuzluk söz konusudur. Sonuçların hesaplanan şekilde negatif farkların olmasının sebebi uzun vadeli kredi kullandırmanın yoğun olduğu ve kısa vadeli mevduat toplamının yoğun olduğu incelenmiş olan finansal tablolarda açık bir şekilde görülmektedir. Banka iflas durumlarını sadece çalışma sermayesi açısından değerlendirmek yanlış ve yanıltıcı bir durum olabileceğinden dolayı söz konusu bankalara Altman Z"-Skor analizinden sonra CAMELS erken uyarı sistemi analizi ile bankalar tekrardan analiz edilmiştir ve iflas olarak yorumlanacak herhangi bir soruna rastlanmamıştır.

Z''-Skor modeli her ne kadar hizmet sektörü için ayrı bir katsayı ile formüle edilmiş olsa da bankacılık sektörünün yapısı gereği doğru ve güvenilir sonuçlar vermediği görülmüştür.

Türkiye'de faaliyet gösteren ticari bankalar üzerine yapılan ve Altman'nın oluşturmuş olduğu Z''- Skor modelinin ayrıntılı bir şekilde açıklanmış ve kullanılmış olan bu araştırma, farklı alanlar ya da farklı sektörler için çalışma yapacak olan diğer araştırmacıların da faydalanabileceği, verimli ve doğru analizler yapılabilmesi açısından örnek olabilecek bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda sadece Altman Z''- Skor modeli kullanılmıştır fakat yapılacak olan diğer çalışmalarda iflas risklerinin ölçülmesi amacıyla diğer çok değişkenli diskriminant analiz modellerinden de faydalanılması önerilmektedir.

VII.KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AKGÜÇ, Ö. (1989). “**Yüz Soruda Türkiye’de Bankacılık**”, İstanbul, Gerçek Yayınevi.
- ALTINTAŞ, M. A. (2017). “**Bankacılıkta Risk ve Sermaye Yönetimi: Sermaye Piyasalarında Finansal Piyasa Altyapıları, Merkezi Karşı Taraf Uygulaması ve Risk Yönetimi Dahil**”, İstanbul, Elektronik Kitap.
- AYDIN, E. V. (2007). “**Basel II Standartları ve KOBİ’lere Etkileri**”, İstanbul, MÜSAİD.
- DELİKANLI, İ. U. (2012). “**Bankacılık ve Sigortacılığa Giriş**”, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- İBİŞ C., ÇATIKKAŞ Ö. ve ÇOBAN ÇELİKDEMİR, N. (2018). “**Banka Muhasebesi İlkeler ve Uygulamalar**”, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği.
- PARASIZ, İ. (2009). “**Para Banka ve Finansal Piyasalar**”, Bursa, Ezgi Kitapevi.
- TEZEL, Y. S. (1986). “**Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi**”, Ankara, Yurt Yayınları.

MAKALELER

- AFŞAR, M. (2011). “Küresel Kriz ve Türk Bankacılık Sektörüne Yansımaları”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İibf Dergisi**, Cilt 6, Sayı 6, s.143-171.
- AKIN AKSOY, E. E. ve KANDİL GÖKER, İ. E. (2018). “Bankacılık Sektöründe Finansal Risklerin Z-Skor ve Bankometer Metodları ile Tespiti, BIST’te İşlem Gören Ticari Bankalar Üzerine Bir Araştırma” **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt 20, Sayı 2, s.418-438.

- AKPINAR, O. ve AKPINAR, G. (2017). “Finansal Başarısızlık Riskinin Belirleyicileri: Borsa İstanbul’da Bir Uygulama”, **İşletme Araştırmaları Dergisi**, Cilt 9, Sayı 4, s.932-951.
- AKYÜZ, K. C., YILDIRIM, İ., AKYÜZ, İ. ve TUGAY, T. (2017). “Borsa İstanbul’da İşlem Gören Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Sanayi İşletmelerinin Finansal Başarısızlık Düzeylerinin Oran Analizi ve Diskriminant Analizi Yöntemleri Kullanılarak Ölçülmesi” **Düzce Üniversitesi Ormanlık Dergisi**, Cilt 13, Sayı 1, s. 60-74.
- ALTINTAŞ, H. (2004). “Bankacılık Krizleri, Nedenleri ve Ekonomik Maliyetleri”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı:22, s.39-61.
- ALTUNTAŞ, Ö. (2012). “Merkez Bankası Bağımsızlığı: Avrupa Merkez Bankası ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Karşılaştırması”, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:12, s.73-84.
- BEKTAŞ, H. (2013). “Türk Bankacılık Sektöründe Etkinlik Analizi”, **Sosyo Ekonomi Dergisi**, Sayı 19, Cilt 1, s.277-294.
- BOYACIOĞLU ACAR, M. (2002). “Operasyonel Risk Yönetimi”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 43, s.51-66.
- SAKIZ, B. ve ÜNKAYA, G. (2018). “Hava Yolu Taşımacılığında İflas Riski-Yapay Sinir Ağları ile Aircore Tahmini”, **Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi**, Cilt 13, Sayı 50, s.159-172.
- CİVAN, M. ve DAYI, F. (2014). “Altman Z Skoru ve Yapay Sinir Ağı Modeli ile Sağlık İşletmelerinde Finansal Başarısızlık”, **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı 41, s.1-14.
- ÇELİK M. S. (2018). “Altman Z-Skor Modeli Kullanılarak Bist-30 Endeksinde Yer Alan İmalat Şirketlerinin Finansal Başarısızlık Riskinin Tahmin Edilmesi”, **5. Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi (ICPESS)**, 26-29 Ekim, s.525-535.
- EDWARD I. A., ALESSANDRO D. and ALBERTO F. (2013). “Z-Score Models’ Application to Italian Companies Subject to Extraordinary Administration” **Journal of Applied Finance**, Cilt 23, Sayı 1, s.128-137

- ERSOY H. (2001). "Türk Bankacılık Sisteminde Sermaye Yeterliliği ve Basel Standartları, **İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi**, Cilt 3, Sayı 10, 2001, s.53-72.
- ERTÜRK H. (2016). "Bankacılık Sektörünün Karşılaştığı Riskler ve Risk Yönetimi", **Denetim**, Sayı 4, s.62-70.
- GÜNCELER B. ve KESEBİR M. (2018). "Teknolojik Risk Yönetiminde İnternet Bankacılığının Fırsat ve Tehditleri, **Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 20, Sayı 4, s. 158-171
- KARADENİZ E. ve ÖCEK C. (2019). "Borsa İstanbul Konaklama İşletmelerinde Finansal Başarısızlık Riskinin Beaver Modeli Kullanılarak Analizi", **Journal Of Tourism Theory And Research**, Cilt 5, Sayı 2, s. 99-111.
- KARAKOZAK Ö. VE TOPALOĞLU E. E. (2016)." İşletmelerde Finansal Başarısızlığın Öngörülmesi: Altman, Springate ve Fulmer Modelleri ile BİST-100 Uygulaması", **Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Metinleri Dergisi**, ICOMEP Özel Sayısı, s. 114-126.
- KULALI İ. (2016). "Altman Z-Skor Modelinin Bist Şirketlerinin Finansal Başarısızlık Riskinin Tahmin Edilmesinde Uygulanması", **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, Cilt 12, Sayı 27, s.283-291.
- KULALI İ. (2014). "Muhasebe Temelli Tahmin Modelleri Işığında, Finansal Sıkıntı ve İflasın Karşılaştırılması," **Sosyo Ekonomi Dergisi**, Sayı 2, s.153-170.
- MANDACI P. E. (2003). "Türk Bankacılık Sektörünün Taşıdığı Riskler ve Finansal Krizi Aşmada Kullanılan Risk Ölçüm Teknikleri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 5, Sayı 1, s.67-84.
- MAMMADLİ A. ve HELHEL Y. (2017). "Fortune100 Listesinde Yer Alan Turizm Şirketleri İçin Altman Z Skor Modeli Kullanılarak İflas Tahmini". **Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi (Futourism 2017)**, Mersin Ünibersitesi Turizm Fakültesi Yayınları, Sayı 1, s.1219-1226.
- OKTAR S. ve YÜKSEL S. (2015). "Bankacılık Krizlerinin Erken Uyarı Sinyalleri: Türkiye Üzerine Bir Uygulama", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi**, Cilt 14, Özel Sayı 28, s. 37-53.

- OR Z. (2011). “Bankaların Halka Açılması ve Kamuyu Aydınlatma Yükümlülüğü: Hukuksal Bir Bakış Açısı”, **Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1, s. 39-49.
- ÖZTÜRK KARAÇOR Z., MANGIR F., KODAZ Ş. S., ve KARTAL M. (2017). “Kamusal ve Özel Sermayeli Bankaların CAMELS Performans Analizi: Türkiye Örneği”, **İGÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, ICEFM Özel Sayısı, s. 47-65.
- POYRAZ, E. ve UÇMA, T. (2006). “Türkiye’de Faaliyet Gösteren İhracatçı Sektörlerin Mali Kriz Ortamlarında Finansal Başarısızlıklarının Altman (Z-Score) Modeli Yardımıyla Ölçülmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı 32.
- SAKARYA, Ş. (2010). “CAMELS Derecelendirme Sistemine Göre İMKB’deki Yerli ve Yabancı Sermayeli Bankaların Karşılaştırmalı Analizi”, **Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, Prof. Dr. Alaeddin YAVAŞÇA Özel Sayısı, Haziran, s.7-21.
- SOBA, M., AKYÜZ, F., ve UĞURCAN, Y. (2016). “Analysis Financial Performance of The Companies Using Altman: Example of Istanbul Stock Exchange”, **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 9, Cilt 4, s.65-87.
- SULPHEY, M. M., and NİSA, S, “Analytical Implication of Altman’s Z Score Analysis of BSE Listed Small Cap Companies”, **Global Journal of Commerce & Management Perspective**, Cilt 2, Sayı 4, 2013, s.145-155.
- TEKER, S., BOLGÜN, K. E., AKÇAY, M. B. (2005). “Banka Sermaye Yeterliliği: Basel II Standartlarının Bir Türk Bankasına Uygulanması”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 3, Sayı 12, s.42-54.
- TURABOĞLU, T. T., ERKOL, A. Y., ve TOPALOĞLU, E. E. (2017). “Finansal Başarısızlık ve Sermaye Yapısı Kararları: BIST 100 Endeksindeki Firmalar Üzerine Bir Uygulama”, **İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi.**, Cilt 8, Sayı 2, s247-258.

YETİZ, F. (2016). “Bankacılığın Doğuşu ve Türk Bankacılık Sistemi”, **Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 9, Sayı 2, s. 107-117.

TEZLER

AKIŞ, H. (2014). “Türk Bankacılık Sektöründe Türev Araç Kullanımı”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Dumlupınar Üniversitesi.

AKKURT, M. H. (2016). “Türkiye’de Basel I, II, III Kriterlerinin Bankalara Olan Etkileri: Ziraat Bankası A.Ş. Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Hasan Kalyoncu Üniversitesi.

AKSU, B. (2016). “Yatırım Bankacılığı ve Türkiye’deki Gelişimi”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

AKŞEHİRLİ, N. (2019). “Krizler Eşliğinde Türk Bankacılık Sektörünün Yapısal Analizi”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Uşak Üniversitesi.

AKTAŞ, A. (2017). “Sermaye Yeterliliği Açısından Operasyonel Risk ve Bankacılık Sektöründe Uygulanması”, (Yüksek Lisans Tezi), Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı, Okan Üniversitesi.

AKYÜREK, B. (2006). “Bankacılık Sektöründe Risk Odaklı İç Denetim Sistemi”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi.

ALBAYATI SARMAD, S. K. (2019). “Finansal Krizlerin Önlenmesinde Basel III Kriterleri: Türk Bankacılık Sisteminde Bir Araştırma”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Selçuk Üniversitesi.

ALEMDAR, D. (2010). “Bankaların Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerle Kredi İlişkileri ve Muhasebe Düzeni”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.

ALOĞLU, Z. T. (2005). “Bankacılık Sektörünün Karşılaştığı Riskler ve Bankacılık Krizler Üzerinde Etkileri”, (Uzmanlık Yeterlilik Tezi), Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası.

- ARIÇELİK, G. (2010). “Ticari Bankalarda Performans Ölçümü: Camels Analizine Dayalı Bir İnceleme”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- ASLAN, E. (2014). “Riske Maruz Değere Dayalı Risk Yönetimi ve Ticari Bankalar Üzerine Bir Uygulama”, (Doktora Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- ASLAN, N. (2009). “Bankacılıkta Faiz Riski ve Yönetimi”, (Yüksek Lisans Tezi), Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi.
- AVANOĞLU, C. (2010). “Türk Bankacılık Sisteminde Basel II Kapsamında Operasyonel Risk Yönetim Süreci”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- BACAK, A. (2007). “Türkiye’de Kalkınma ve Yatırım Bankacılığı ve Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi (Türkiye Kalkınma Bankası- TKB – İncelemesi)”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Muğla Üniversitesi.
- BAĞCI, H. (2013). “Ticari Bankalar ile Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının Topsis Yöntemi ile Karşılaştırılması”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- BAHTİYAR, H. (2008). “Ticari Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi: Örnek Bir Uygulama”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Selçuk Üniversitesi.
- BALCI, S. (2010). “Ticari Bankacılıkta Müşteri İlişkileri Yönetimi: Kayseri’deki Ticari Bankacılık Müşterilerinin Banka Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Analizi Üzerine Bir Araştırma”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Niğde Üniversitesi.
- BİLGİN, K. (2019). “Türk Bankacılık Sisteminin Gelişimi ve 2000-2001 Finansal Krizleri Sonrası Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılanması”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- BİNİCİ, Ö. (2017). “Finansal Risk Yönetiminin Firma De Eri Zerine Etkileri: BİST Sınai ve Alt Sektörlerinde Bir Uygulama”, (Doktora Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Atatürk Üniversitesi.

- BOZDEMİR, T. (2007). “Türk Bankacılığının Tarihsel Gelişimi ve Reel Sektöre Katkısına İlişkin Bir Araştırma”, (Doktora Tezi), İşletme Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi.
- CENGİZ, E. (2013). “Basel I-II-II Sermaye Uzlaşısı”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Atılım Üniversitesi.
- COŞKUN, Y. (2007). “Bankalarda Öz Disiplin Süreçlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi.
- ÇABUK, A. (2019). “Bankaların Risklerinin Ölçümü ve Analizi” (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Bahçeşehir Üniversitesi.
- ÇALIŞKAN, M. M. T. (2004). “Kriz Dönemlerinde Sanayi İşletmelerinde Finansal Risk Yönetiminde Opsiyon Sözleşmeleri”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Balıkesir Üniversitesi.
- ÇEKİCİ, T. (2019). “Bankacılık Sisteminde Risk Kavramı, Mevduat Bankalarında Sürdürülebilirlik Raporlaması Uygulamaları”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Uşak Üniversitesi.
- ÇETECİ, B. (2011). “Interest Rate Risk Management Of Commercial Banks: Evidence From Turkey”, (Yüksek Lisans Tezi), Uluslararası Finans Anabilim Dalı, İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- ÇITMACI, B. (2008). “Finansal Kurumlarda Faiz Riski Yönetimi”, (Doktora Tezi), Bankacılık Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- DEMİR, A. (2018). “Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Derecelendirme Standartları ve Bir Uygulama Analizi”, (Uzmanlık Tezi), İller Bankası Anonim Şirketi.
- DEMİR, A. (2013). “Türk Bankacılık Sektöründe Kredi Riski ve Yönetimi: Türkiye Garanti Bankası Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi.
- DEMİR, O. (2010). “Bankacılık Alanında Hizmet İçi Eğitimde Elektronik Dönüşüm (E-Dönüşüm) ve Bir Uygulama”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Haliç Üniversitesi.

- DİNÇER, S. E. (2008). “Durasyon ve Konveksite Yöntemleri ile Bir Banka Bilançosunun Analizi ve Faiz Riski Etkilerinin Yönetilmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi.
- DOĞAN, C. (2006). “Vergi Cennetleri, Serbest Bölgeler ve Kıyı Bankalarının Mali Etkileri”, (Yüksek Lisans Tezi), Maliye Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- DUMAN, S. (2016). “İflas Riskinin Bir Göstergesi Olarak Likidite Göstergeleri: Seçilmiş Firmalar Üzerine Bir Analiz”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- EKİNCİ, M. A. (2014). “Operasyonel Riskin Ölçülmesinde Kullanılan Yöntemlerin İncelenmesi ve Bir Banka İşletmesinde Uygulanması”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi.
- ELDEMİR, E. (2015). “Bankalarda İç Kontrol Sistemi ve Risk Yönetimi”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Maltepe Üniversitesi.
- ERDOĞMUŞ, B. (2010). “Bankalarda Mali Başarısızlıkların Önceden Tespitinde Erken Uyarı Sistemi ve Bir Uygulama”, (Yüksek Lisans Tezi), İstatistik Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi.
- ERKLİ, E. (2015). “Bankacılık Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Risk Algısı ve Bir Devlet ile Bir Özel Banka Karşılaştırması”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Gediz Üniversitesi.
- EROL, F. (2019). “Bankaların İflas Riski Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin Önem Derecelerinin Belirlenmesi: Türk Bankacılık Sektörünün İflas Risklilikleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz”, (Doktora Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Bülent Ecevit Üniversitesi.
- ESKİCİ, M. M. (2007). “Türkiye’de Katılım Bankacılığı Uygulaması ve Katılım Bankalarının Müşteri Özellikleri”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Süleyman Demirel Üniversitesi.
- EVCI, S. (2014). “Emtia Piyasasında Piyasa Riskinin Yönetimi: Riske Maruz Değer Yöntemi ile Bir Uygulama”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Çukurova Üniversitesi.

- EVİN, K. (2014). “İşletmelerde Finansal Risk Yönetimi ve İMKB’de İşlem Gören Çimento Şirketine Yönelik Bir Uygulama”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Okan Üniversitesi.
- FİLİZ, S. (2009). “Veri Zarflama Analizi ve Bankacılık Sektöründe Etkinlik Ölçümü Uygulaması”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- GANBAT, T. (2007). “Ticari Bankacılıkta Kaynak Maliyetlerinin Belirlenmesi ve Kredi Fiyatlandırma Tekniklerinin Kullanımı”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- GÖKÇE, C. (2006). “Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Önlenmesinde Vergi Cennetleriyle Mücadele, Kıyı Bankacılığı ve Türkiye Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), Maliye Anabilim Dalı, Süleyman Demirel Üniversitesi.
- GÜLEN, M. (2015). “Bankacılık Sektöründe Kamu ve Özel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Hitit Üniversitesi.
- GÜLERCİ, A. F. (2012). “Bankacılıkta Hukuki Sorumluluğun Risk Kavramıyla İlişkilendirilmesi”, (Doktora Tezi), Özel Hukuk Anabilim Dalı, Anadolu Üniversitesi.
- GÜLERYÜZ, Y. (2017). “Risk Ölçümlenmesinde Riske Maruz Değer Yaklaşımı”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Bahçeşehir Üniversitesi.
- İBİŞ, N. (2012). “Türkiye’de Yatırım Bankalarının Birleşmelerinde Yabancıların Rolü”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Beykent Üniversitesi.
- İFTİKHAR, İ. (2018). “Estimating The Probability Of Bankruptcy Using Z-Score And Distance To Default Model: An Application On Ise”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, İstanbul Aydın Üniversitesi.
- İNGEÇ, E. (2009). “İnşaat Firmalarının Kredi Talepleri ve Bankalar Tarafından Kredilendirilmesi Sistemlerinin Değerlendirilmesi ve Kredi Tahsis Model Önerisi”, (Yüksek Lisans Tezi), İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul Teknik Üniversitesi.

- KAKAÇ, B. (2019). “Türkiye’de Bankacılık Türleri Açısından Kredi Risk Yönetiminin Analizi”, (Yüksek Lisans Tezi), Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı, Hitit Üniversitesi.
- KARABACAK, A. (2015). “Katılım Bankacılığı Ürün ve Hizmetleri Kapsamında Türkiye'deki Sukuk Uygulamaları”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Turgut Özal Üniversitesi.
- KARATAŞ, Y. (2015). “Ticari Bankalarda Kârlılığı Belirleyen Faktörler: Türk Ticari Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Uygulama”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Balıkesir Üniversitesi.
- KATRANCI, Y. (2019). “Türkiye’deki Katılım Bankalarıyla Mevduat Bankalarının CAMELS Yöntemi Kullanılarak Performanslarının Karşılaştırılması”, (Yüksek Lisans Tezi), İslam İktisadı ve Finansı Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi.
- KAYA, R. (2013). “Türk Bankacılık Sisteminde Katılım Bankalarının Tercih Nedenleri ve Bir Araştırma”, (Doktora Tezi), Bankacılık Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- KAYA, U. (2018). “Risk Kavramı ve Riske Maruz Değer Yöntemi Köklü Bir Akü Şirketinin Finansallarını Etkileyen Faiz, Kur ve Lme Değişkenlerinin Rmd Yöntemi ile Tahminlenmesine Yönelik Bir Uygulama”, (Yüksek Lisans Tezi), Finans Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi.
- KILIÇARSLAN, N. (2011). “Bankacılık Sektöründe Kredi Riski Yönetimi ve Analitik Hiyerarşi Yöntemi ile Bir Uygulaması”, (Yüksek Lisans Tezi), Ekonometri Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- KOÇ, S. (2012). “Basel II Kapsamında Kurumsal Risk Yönetimi: Türkiye’de Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama” (Doktora Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Erciyes Üniversitesi.
- NANKYA, S. (2018). “Piyasa Riski Ölçümü Olarak Riske Maruz Değer ve Borsa Risk Bileşenleri Analizi: Uganda Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi.

- NAVRUZ, B. (2018). “Bankacılıkta Sistemik Risk Sorunu ve Pigovian Çözüm Yaklaşımı: Türk Bankacılık Sektörü Açısından Bir Değerlendirme”, (Doktora Tezi), Maliye Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi.
- OKUMUŞ, A. (2013). “Risk Sermayesi Oluşumunda Katılım Bankacılığının Rolü ve Etkisi”, (Yüksek Lisans Tezi), Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı, İstanbul Aydın Üniversitesi.
- ÖCEK, C. (2018). “Konaklama İşletmelerinde Finansal Başarısızlık Riskinin Ölçümü: Türkiye ve Avrupa'daki Halka Açık Konaklama İşletmelerinin Karşılaştırmalı Analizi”, (Yüksek Lisans Tezi), Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Mersin Üniversitesi.
- ÖLMEZ, E. (2016). “Sigorta Şirketlerinde Operasyonel Risk Hatalarının Marka Değerine Etkileri ve Alınması Gereken Önlemler”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- ÖZEN, E. (2019). “Katılım Bankacılığına Özgü Yatırım Araçları ve Dünyada Katılım Bankacılığı”, (Yüksek Lisans Tezi), Bankacılık Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- ÖZER, S. (2013). “Bankacılıkta Şubeler Cari Sistemi ve Uygulaması”, (Yüksek Lisans Tezi), Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı, Başkent Üniversitesi.
- SAKAR, B. R. (2019). “Türkiye’de Kriz Dönemlerinde Banka Kredilerinin Yapısı ve Bazı Makroekonomik Değişkenler Üzerine Etkileri: 2000-2012 Dönem Analizi”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- SAKIZ, B. (2018). “Finansal Rasyolar Yardımı ile Risk Yönetimi ve Hava Yolu Sektörü Üzerine Bir Uygulama”, (Doktora Tezi), İşletme Anabilim Dalı, İstanbul Aydın Üniversitesi.
- SATOĞLU, S. (2010). “Yatırım Bankacılığının Şirket Satın Alma ve Birleşmelerdeki Rolü, Türkiye’nin AB’ye Uyumu Açısından Karşılaştırmalı Bir Analiz” (Doktora Tezi), Bankacılık Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- SERDAR, D. (2019). “Bankalara Özgü Değişkenlerin Sorunlu Kredilere Etkisi: Türkiye’deki Mevduat Bankaları Üzerinde Bir Çalışma”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Karadeniz Teknik Üniversitesi.

- SHAKİR, A. (2010). “Piyasa Riski ve Türev Araçlar”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Trakya Üniversitesi.
- ŞATANA, E. (2009). “Basel II’nin Türk Bankacılık Sektörünün Mali Yapısı Üzerine Etkileri”, (Doktora Tezi), İktisat Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi.
- ŞİMŞEK, K. Ç. (2007). “Bankacılıkta Risk ve Risk Ölçüm Yöntemleri”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi.
- ŞİMŞEK, M. (2008). “Finansal Risk Yönetimi Banka ve Sigorta Şirketlerinde”, (Yüksek Lisans Tezi), Sermaye Piyasası ve Borsa Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- TEKAY, S. (2018). “Kredi Riski Yönetiminin Bankacılık Kârlılığına ve Verimliliğine Etkisi 9 Ticari Banka Üzerinde Bir Uygulama”, (Doktora Tezi), Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı, Okan Üniversitesi.
- TEKİN, K. D. (2009). “Banka Sırrı Kavramı Yönünden Bankalarda Sır Saklama Yükümlülüğü”, (Yüksek Lisans Tezi), Özel Hukuk (Ticaret Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi.
- TEZE, D. (2018). “Bankacılıkta Türev Ürünler ve Döviz Kuru Riski Arasındaki İlişki, 2008 Krizi Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- TORUN, M. (2017). “Ticari Bankacılık Sektöründe Kırılganlık Ölçütü Olarak Sorunlu Kredileri Etkileyen Faktörlerin Analizi”, (Doktora Tezi), İşletme Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi.
- TUHAN, A. (2014). “Katılım Bankacılığı ve Türkiye Uygulamaları”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi.
- VATAN, H. E. (2008). “Basel Yaklaşımları Sonrası Risk Yönetimi ve Banka Risklerinin Hesaplanması”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- YARDIMCI, N. (2006). “Bankacılık Sektöründe Etkinlik Analizi: Türk Bankacılık Sektörü ve Avrupa Birliği’ne Üye Bazı Ülkelerin Bankacılık Sektörlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Anabilim Dalı, Erciyes Üniversitesi.

- YASA, D. (1993). “Kıyı Bankacılığı”, (Yüksek Lisans Tezi), Bankacılık Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- YAZICI, E. (2019). “Bankacılık Düzenlemelerinin Bankaların Risk Alma Davranışı Üzerindeki Etkileri: Türk Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi.
- YEGİN, I. (2013). “Sigortacılıkta Risk Yönetimi”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Maltepe Üniversitesi.
- YENİGÜN, G. (2016). “Basel III Kriterleri Kapsamında Bankalarda Likidite Riski Yönetimi ve Türk Bankacılık Sektörüne Yansımaları”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Beykent Üniversitesi.
- YETİZ, A. (2009). “Ofis Mobilyaları ve Ofis Mobilyalarının Tasarımını Etkileyen Ergonomi Faktörünün İncelenmesi, Adana’da Bir Banka Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), İç Mimarlık Anasanat Dalı, Çukurova Üniversitesi.
- YILDIZ, Ö. D. (2018). “Panel Veri Analizi ile Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Karlılık”, (Yüksek Lisans Tezi), Finans Anabilim Dalı, İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- YILMAZ, A. G. (2019). “Bankacılık Sektöründe Operasyonel Risk ve Operasyonel Risk Süreçleri”, (Yüksek Lisans Tezi), İşletme Anabilim Dalı, Beykent Üniversitesi.
- YİĞİT, M. (2015). “Yatırım Tercihleri ve Risk Eğilimi; Manisa İli Yatırımcı Profili Analizi”, (Yüksek Lisans Tezi), İktisat Teorisi Anabilim Dalı, Celal Bayar Üniversitesi.
- YÜKSEL, S. (2015). “Bankacılık Krizlerinin Erken Uyarı Sinyalleri: Türkiye Üzerine Bir Uygulama”, (Doktora Tezi), Bankacılık Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- URL-1: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Banka+Hakkinda/Mevzuat> , (Erişim Tarihi: 13 Aralık 2019)

URL-2: Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu – “Basel II Uzlaşısı”
<https://www.spk.gov.tr/SiteApps/Yayin/YayinGoster/942> , (Erişim Tarihi: 15
Aralık 2019)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Ad- Soyad: Furkan TOKSOY

Doğum Tarihi: 16.07.1994

Doğum Yeri: Malatya

E-Posta: furkantoksoy@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans: 2017, Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

Yüksek Lisans: 2021, İstanbul Aydın Üniversitesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Anabilim Dalı, Muhasebe ve Denetimi Programı

Yabancı Dil: İngilizce

YAYINLAR:

Toksoy F., 2020. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Ticari Bankaların İflas Riski: Z-Skor Modeli, 2. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Balkan Zirvesi*, 10 Mayıs 2020, Edirne, Türkiye.

Toksoy F., 2020. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Ticari Bankaların İflas Riski: Z-Skor Modeli, 2. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Balkan Zirvesi, Sosyal Bilimler Özet Kitabı*, 16-17.